

’Εν ’Ολύμπῳ

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό

ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
«ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 2, Απρίλιος-Μάιος-Ιούνιος 2017
Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr,

- Δρώμενα του Δικτύου
- Ιστορικά θέματα
- Καλλιτεχνικά θέματα
- Κοινωνιολογικά θέματα
- Λαογραφικά θέματα
- Παιδαγωγικά θέματα
- Λογοτεχνικά θέματα
- Σατιρικά θέματα
- Υγεία, Οικολογία, Περιβάλλον

Αρχαιολογικός χώρος Πυθίου. Λείψανα των ναών του Απόλλωνα, του Ποσειδώνα και της Αρτέμιδας.

ΞΥΘΛΥΜΠΩτριμηνιαίο ηλεκτρονικό
περιοδικό**Ιδιοκτησία:**Δίκτυο Καλλιτεχνών και
Επιστημόνων για την ανάπτυξη
της Επαρχίας Ελασσόνας,**Εκδότης:** Κων/νος Σαχινίδης,

Πρόεδρος του Δικτύου

Έδρα: Ελασσόνα 6ης

Οκτωβρίου 84, 40200

Διεύθυνση Σύνταξης:

Ελένη Μπλιούμη

Συντακτική Επιτροπή:

Βασίλης Ζαρζώνης,

Ελένη Μπλιούμη,

Σπύρος Μπούμπας,

Ευαγγελία Ράπτου,

Κων/νος Σαχινίδης

Φιλολογική επιμέλεια:

Ευαγγελία Ράπτου

Δημιουργική επιμέλεια-**Σελιδοποίηση:**

Μοσχογιάννη Μαρία

Τεχνική υποστήριξη:

Σταύρος Σαχινίδης

Νομική Σύμβουλος:

Αναστασία Χαιρετίδου

Διεύθυνση: 6ης Οκτωβρίου 84,

40 200 Ελασσόνα

Πληροφορίες:

Κων/νος Σαχινίδης

6973591587,

ksachinides@yahoo.gr,

Ελένη Μπλιούμη 6976832232,

mparasio@otenet.gr,

Ευαγγελία Ράπτου

6972857733,

raptoueva@yahoo.gr

Σημείωση σύνταξης:

●Επιτρέπεται η ελεύθερη

άντληση στοιχείων, αρκεί

να αναφέρεται η πηγή

και ο συγγραφέας.

●Οι συγγραφείς των άρθρων

φέρουν την ευθύνη

για τις απόψεις τους.

«...για την άνοιξη»

ΑΝΟΙΞΗ! Το άνοιγμα,
η ανάσταση της φύ-
σης από το βαθύ
ύπνο του χειμώνα, η ανά-
ταση των ψυχών, η βαθιά
ανάσα που προσπαθεί να
κλείσει μέσα της χρώματα,
γεύσεις, ακούσματα... Το
μικρό παιδί του χρόνου
που αρχίζει να μπουσου-
λά προς την εφηβεία του
καλοκαιριού. Αυτή είναι η
άνοιξη!

Της **Ελένης
Μπλιούμη**
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Ακριβής στο ραντεβού της
κάθε χρόνο, είναι η εποχή του
στοχασμού για κάθε άνθρωπο.
Με τη βοήθειά της αναδιορ-
γανώνουμε τις σκέψεις μας,
κάνουμε νέα σχέδια για το
υπόλοιπο του χρόνου και
αντιμετωπίζουμε τον ολόλα-
μπρο ήλιο με δεκτικότητα. Τα
πουλιά εξαντλούν όλο το
ρεπερτόριό τους και ξεχωρι-
στές μελωδίες σκορπίζουν
στον αέρα. Και αυτό το αεράκι
γίνεται ανάσα και μας ταξιδεύει

«Την άνοιξη αν δεν τη βρεις τη
φτιάχνεις», επισημαίνει πολύ σωστά ο
Έλληνας νομπελίστας Οδυσσεάς Ελύτης.
Είναι απαραίτητη για την ελπίδα, την αγάπη,
τη ζωή. Είναι ένα μυστικό κάλεσμα του
νου και της διάθεσης.

Όλες οι αισθήσεις συμ-
μετέχουν στο ξέσπασμά της. Η
μαγεία των ανθισμένων λουλου-
διών, η πανδαισία και το πάρτι
χρωμάτων στα καταπράσινα
λιβάδια, η διάσπαρτη ευωδία
στον αέρα, το χαρούμενο τρα-
γούδι των πουλιών, είναι μερικά
από τα τόσα δώρα της φύσης
την εποχή αυτή.

Η λαχτάρα της ψυχής για
αναγέννηση δίνει μία ξεχωριστή
διάθεση στην καθημερινότητά
μας, μια ομορφιά, μια γαλήνη. Η
διακριτική αυτή εποχή ανοίγει την πόρτα
στη ζωή, προσφέρει μία αίσθηση αισιο-
δοξίας και θετικότητας, συμβαδίζει με τη
νεότητα και μυρίζει παιδικότητα και ανεμελιά.
Μας πλημμυρίζει με αγάπη.

Πηγή έμπνευσης λογοτεχνών, ποιητών
και κάθε είδους καλλιτεχνών η άνοιξη,
αγγίζει τις ευαίσθητες χορδές και προκαλεί
ευφορία, ξενοιασιά, ενεργητικότητα και δη-
μιουργικότητα.

και μαζί του ταξιδεύουν και τα όνειρά μας!

Ακριβής στο ραντεβού της και η αμυγ-
δαλιά, το κατεξοχήν σημάδι της άνοιξης,
ολάνθιστη και ολοστόλιστη στέκει καμαρωτή
και ατρόμητη από τις λιγοστές παγωνιές

που πιθανόν να έχουν μείνει.

Ύστερα από τόση ομορφιά, είναι δυνατόν
να μην φορέσεις τον ήλιο στα χείλη και να
μην αφήσεις ό,τι σε κακοκαρδίζει; Είναι
δυνατόν να μην παρασυρθείς από την
απλοχεριά της ομορφιάς, των χρωμάτων,
των μουσικών ακουσμάτων, της καθαρότη-
τας του φωτός και να μην αναφωνήσεις
για ακόμη μία φορά: «Καλώς μας ήρθες
άνοιξη!»;

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

- «...για την άνοιξη», Ελένης Μπλιούμη,2
- Περραιβία - Περραιβοί, Σπύρου Μπούμπας.....3
- Ο μεγαλοφυής φυσίατρος Ιπποκράτης και η επιστημονική
διατροφολογία, Βασίλη Ζαρζώνη7
- 20 Ιουνίου: Παγκόσμια ημέρα προσφύγων.
Προσφυγιά, Εαγγελίας Ράπτου8
- Γνωστοί και άγνωστοι αγωνιστές της λευτεριάς από την ευ-
ρύτερη περιοχή της Ελασσόνας, Κώστα Σαχινίδη10
- ..Τσαριτσανιώτης αρματολός Ευθύμιος Ταμπάκης και ο γιός
του αγωνιστής του 1821 Πούλιος Ταμπακόπουλος,
Κώστα Σπανού11
- Κανένας δεν τις χόρτασε τις ομορφιές της φύσης,
του Αλέξανδρου Παρλάντζα.....13
- Γιορτές Λόγου και Τέχνης 2017,14
- Θα τραγουδήσω τους Σελλούς
του Δαρδούμπα Σάκη, Δωδωναίου15
- Εκδήλωση για την παρουσίαση του βιβλίου "Λαϊκή ποίηση:
Το παράδειγμα της επαρχίας Ελασσόνας" των Κ. Γ. Σαχινί-
δη και Ευαγγ. Ράπτου-Στεργιούλα στην Αθήνα15

ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ - ΠΕΡΡΑΙΒΟΙ

Το όνομα της Περραιβίας χάνεται στα βάθη των αιώνων. Είναι περιοχή του βόρειου τμήματος του νομού Λαρίσης που εκτεινόταν από της κοίτης του Πηνειού μέχρι των ορίων της Μακεδονίας, Ν. Τρικάλων και εκβολών αυτού. Ήταν μια περιοχή στην οποία περιλαμβάνονταν η Τρίπολις (Υψίπεδο Καλλιθέας), το τμήμα της Ανατολικής ορεινής Περραιβίας (Υψίπεδο Καρυάς Ολύμπου με τον Κάτω Όλυμπο), η περιοχή του κάμπου Ελασσόνας και Ποταμιάς και, τέλος, η πεδινή Περραιβία, ήτοι: το πεδινό τμήμα που απλώνεται από τα Τέμπη, Γόννους, Λυγαριά, Τύρναβο, Δέντρα, Φαλάννη και κοίτη Πηνειού.

Πήρε αυτό το όνομα γιατί έτυχε να αγκαλιάζει πολλά και σπουδαία μοναδικά περάσματα που οδηγούν από τη Μακεδονία προς Θεσσαλία και αντιστρόφως. Αλλά και στο εσωτερικό της δημιουργούνται αρκετά -μικρότερης σημασίας- περάσματα, που βοηθούσαν στις μετακινήσεις των ανθρώπων της από το ένα διαμέρισμα στο άλλο ή και με άλλα τμήματα της Θεσσαλίας.

Ενδεικτικά αναφέρονται: Το στενό των Βουλουστώνων ή Σατανταπόρου. Το στενό Αγίου Δημητρίου μέσω Φουσκίνας. Το στενό Πέτρας Ολύμπου μέσω Κοκκινοπηλού. Το στενό των Τεμπών. Το στενό της Λεπτοκαρυάς, μέσω Παναγίας Κανάλων, Μπεχτές, Τιπνάτα και Παλαιάς Σκαμνιάς το ένα σκέλος και το άλλο σκέλος από Λεπτοκαρυά, υψίπεδο Καρυάς, στενόν Διάβας, με δύο σκέλη: το ένα κατευθύνεται προς Όρθη ή Τσαριταάνη και το άλλο προς Ολοοσσόνα. Ομοίως, το στενόν από Ήπειρον – Δεσκάτη και εξ αυτής εις περιοχήν Ελασσόνας ή Κάμπου Ποταμιάς κ.λ.π.

Η Περραιβία έχει το προνόμιο να αγκαλιάζει το «όρος των ορέων», «την στέγην της Ελλάδος», τον ιερόν Όλυμπον – τον φωτεινόν Ουρανόν, τον ουράνιον θόλον επί του οποίου κατοίκησε το Θείον...

Είναι το αρχαιότερο δημιούργημα-τμήμα στεριάς, της μάννας Γης, που ξεπήδησε μέσα από τη γήινη πανθάλασσα εδώ και 145 εκατομμύρια χρόνια π.Χ., μαζί με την παρολύμπιον περιοχήν, το Πήλιον, την περιοχή της Χαλκιδικής, τη Δυτική Μακεδονία, Ήπειρο, Αλβανία και Δειναρικές Άλπεις. Μη μας φανεί παράξενο ότι οι Άλπεις, τα Πυρηναία και τα Ιμαλία είναι κατά 45 εκατομμύρια χρόνια νεώτερα του Ολύμπου.

Μην ξεχνάμε ότι ο Θεσσαλικός κάμπος, από Πηνειό, όρια Κάτω Ολύμπου, Γόννων, Αργυροπουλίου (Ηλώνης), Τυρνάβου και Φαλάννης, κατά την απώτατη εποχή ήταν μια τεράστια λίμνη που λεγόταν Ελλοπία, τα δε νερά της δεσμεύονταν από τα όρη Τέμπη. Μέσα α' αυτήν χύνονταν τα νερά του Πηνειού, του Τιταρήσιου και Εύρωπου (Μάτι Τυρνάβου). Με την διά μέγαλου σεισμού διάνοιξη αυτών εκ του χάσματός των -Κοιλάδα Τεμπών- βρήκαν διέξοδο προς το Αιγαίο. Με την αποστράγγιση των νερών της σχηματίστηκαν οι παραπάνω ποταμοί όπως είναι σήμερα και εμφανίστηκε η τεράστια πεδιάδα και πλούσια λιβάδια. Αυτή η πεδιάδα φαίνεται αργότερα ότι θα πρέπει να είχε μπει στο μάτι των Λαρισαίων Λαπιθών-Πελασγών, με αποτέλεσμα να έρθουν σε σύγκρουση οι ντόπιοι Περραιβοί με τους εισβολείς Λαπίθας.

Κατά τη Μυθολογία, τη διάνοιξη των Τεμπών πρώτος αντελήφθη ο βοσκός των κοπαδιών του Πελασγού Πέλωρος, ο οποίος και το ανήγγειλε στο αφεντικό του. Μάλιστα, ο Πελασγός θα τιμήσει ιδιαίτερα τον Πέλωρο. Στην είσοδο των Τεμπών θα στήσει βωμό και θα κάνει θυσίες στον Δία. Ο Ζεύς θα πάρει το προσωνύμιο Πέλωρος Ζεύς.

Γι' αυτό και στον περί τον Όλυμπον χώρο και τη Χαλκιδική εμφανίστηκε η πρώτη ζωή. Ο άνθρωπος. Αυτό αποδεικνύεται

από την εύρεση στο Σπήλαιο Πετραλώνων Χαλκιδικής κρανίου Αρχανθρώπου που χρονολογήθηκε γύρω στα 800.000 χρόνια έως 1,2 εκατομμύρια χρόνια π.Χ.

Αλλά και στα Τρίγλια Χαλκιδικής, υπό του Άρη Πουλιανού, βρέθηκε απολιθωμένη κνήμη ανθρώπου που χρονολογήθηκε σε ξένα πανεπιστημιακά εργαστήρια, η ηλικία της οποίας ανέρχεται στα 11,5 εκατομμύρια έτη.

Στον παρολύμπιο χώρο εμφανίζονται και οι πρώτοι άνθρωποι. Είναι οι Γίγαντες, των οποίων σκελετοί βρέθηκαν σε ανασκαφές που έγιναν στην περιοχή Δολίχης και Τιπνάτα.

(Βλέπε φωτογραφία σκελετού Γίγαντος και κρανίου αυτού -μεγαλύτερο πέντε περίπου φορές από του κοινού ανθρώπου- στο βιβλίο μου «Μυθολογικά αποσπάσματα που αναφέρονται

Του **Σπύρου Μπούμπα**
εκπαιδευτικού
συγγραφέα

στον Παιρραιβικό χώρο – 2015». Δεν θα πρέπει να θεωρηθεί αυτό ως υπερβολή, όταν περί Γιγάντων ομιλεί και η Βίβλος στα Κεφ. «Γένεσις Στ' στίχ 4 κ.ε.).

Οι κάτοικοι της παραπάνω περιοχής από το όνομά της ονομάστηκαν Περραιβοί. Στον παρολύμπιο χώρο θα συγκατοικήσουν και άλλα ελληνικά φύλα, όπως οι Δωριείς, οι Αιολείς και οι Αχαιοί.

Αρκετές είναι οι ευρεθείσες αναθηματικές επιγραφές στις οποίες συναντούμε την Αττική, Αιολική και Δωρική Διάλεκτο.

Πόσο αρχαίο ήταν το Περραιβικόν Γένος;

Οι Περραιβοί και οι Αινιήτες ήσαν πολύ αρχαιότεροι του Απόλλωνος. Γιατί, όπως γίνεται λόγος στον ύμνο του Ομήρου προς Απόλλωνα, αναφέρεται ότι ο Απόλλων μετά την ανάβασή του στον Όλυμπο όπου τον υποδέχτηκε ο πατέρας του Δίας και τον αναγνώρισε ως Θεόν, εκείνος από τον Όλυμπο, για να μεταβεί στους Δελφούς γιά την παραλαβή του Μαντείου του, πέρασε μέσα από τους Αινιήτες και τους Περραιβούς και διά μέσου της Εύβοιας απέναντι στην περιοχή των Θηβών (τότε δεν υπήρχαν οι Θήβες)- έφτασε στους Δελφούς, τόξευσε τη Δράκαινα Δελφίνη, την οποία μάλιστα την άφησε να σαπίσει, και εκ του «πύθομαι» που σημαίνει «σαπίζω» πήρε το όνομα του Πυθίου.

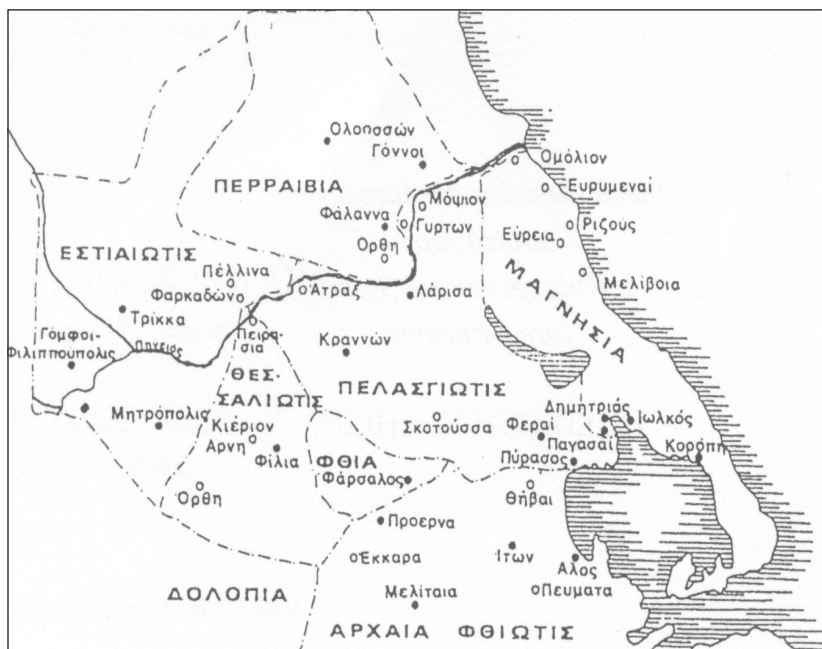
Το όνομα των Περραιβών αναφέρεται στις «ΙΚέτιδες» του Αισχύλου: «τοῦ γηγενοῦς γάρ εἰμι ἐγὼ παλαίχθονος Ἴνις Πελασγός, της δε γῆς ἀρχηγέτης. ἐμοῦ δ' ἄνακτος εὐλόγως ἐπώνυμον γένος Πελασγῶν τήνδε καρποῦται χθόνα... ὀρίζομαι δὲ τήν τε Περραιβῶν χθόνα, Πίνδον τε τέ επέκεινα, Παιόνων πέλας...».

Υπό του Ησιόδου αναφέρεται στις «Ηοίαι» -γυναικών

κατάλογος- το όνομα της πόλης της Δωδώνης δυτικά του Ολύμπου, όπου ο Ζεύς επέτρεψε να γίνει Μαντεϊόν-χρηστήριον: «Εστὶ τις Ελλοπή πολυλήϊος ἡδ' ευλείμων ἐνθα δε Δωδώνη τις ἐπ' εσχατιῇ πεπόλισται τὴν δε Ζεύς ἐφίλησε καὶ ον χρηστήριον εἶναι τίμιον ἀνθρώποις (λείπουν λέξεις) ... ναίον δ' ἐν πυθμένι φηγού...».

Τους Περραιβούς που μετακινήθηκαν προς την Ἥπειρο αναφέρει και ο Στράβων (Γεωγραφικά, βιβλίο Θ' C 437 σ. 182): «Ἡ δ' Πίνδος ὄρος ἐστὶ μέγα, πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Μακεδόνων, πρὸς ἐσπέραν δὲ Περραιβοὺς μετανάστας ἀνθρώπους [ἔχον]».

Το Περραιβικόν φύλον είναι ένα από τα πρώτα δώδεκα φύλα που συγκρότησαν την Αμφικτυονία της Δήμητρας, στην Ανθήλη Λαμίας. Αλλά και αργότερα όταν εμφανίστηκε η Δελφική Αμφικτυονία και πάλιν οι Περραιβοί θα είναι ένα από τα δώδεκα φύλα που θα τη συγκροτήσουν.

Οι τρεις πανάρχαιες πόλεις της Περραιβικής Τριπολίτιδος θα δημιουργήσουν -κατά τον μεγάλο Αρχαιολόγο Αρβανιτόπουλο- την πρώτη και αρχαιότερη Αμφικτυονία με έδρα το ιερόν Πύθιον. (Αμφικτυονία ήταν ένας αρχαίος θρησκευτικός και πολιτικός σύνδεσμος πολλών πόλεων που γειτόνευαν. Ο κύριος στόχος της Αμφικτυονίας ήταν η προστασία του Ιερού του προστάτου θεού και της περιουσίας αυτού από διαφόρους καταπατητές-ιερόσυλους).

Στο Συνέδριον των Αμφικτυόνων οι Περραιβοί θα συμμετέχουν διά δύο αντιπροσώπων που λέγονταν Ιερομνήμονες και με δύο βοηθούς αυτών που λέγονταν Πυλαγόρες ή Αγορατροί.

Σ' αυτόν τον μεγάλο χώρο που σήμερα περιλαμβάνει τις Επαρχίες Τυρνάβου και Ελασσόνας από τα πανάρχαια χρόνια αναπτύχθηκαν αρκετές μεγάλες πόλεις και πολιίσματα, που έλαμψαν με το πολιτισμό που παρουσίασαν και πέτυχαν να κρατήσουν μια σπουδαία θέση στον Ελλαδικό χώρο.

Στην Τριπολίτιδα θα εμφανιστούν οι πόλεις της Δωδώνης (αρχικά), της Αζώρου, της Δολίχης και του Πυθίου. Στην περιοχή της Ανατολικής ορεινής Περραιβίας θα εμφανιστούν τα Λείβηθρα ή Πίμπλεια. Στην περιοχή του κάμπου Ελασσόνας, οι δύο σπουδαίες πόλεις που αναφέρονται και από τον Όμηρο, η λευκή Ολοοσσών – Ελασσόνα και η ψηλή Όρθη – Τσαριτσάνη. Στην πεδιάδα της Ποταμιάς, οι Χυρετίες-Δομένικον, η Μονδαία-Καστρί Ευαγγελισμού, η Μάλοια-Βλαχογιάννι, το Ερικόκινον -πιθανόν στη θέση Βριζώστι- και οι Μύλες-Δαμάσι. Τέλος, στην περιοχή της πεδινής Περραιβίας οι πόλεις της Άργουρας-Άργισσας, ο Άτραγας – περιοχή Κουτσόχερου, η Γυρτώνη, η Ηλώνη και η πόλη των Γόννων κοντά στην είσοδο των Τεμπών.

Η ανατολική Περραιβία έχει να παρουσιάσει μεγάλες μορφές που έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στον εκπολιτισμό της ανθρωπότητας.

Απ' αυτήν καταγόταν ο Ιανός ή Ιάνας ή Ίων που θα μετακινηθεί από την περιοχή αυτή στην Αθήνα, όπου θα οργανώσει τους Αθηναίους και απ' αυτήν θα μετακινηθεί στην περιοχή της Σμύρνης της Μ. Ασίας. Από το όνομά του Ίων θα ονομαστεί η περιοχή Ιωνία.

Μετά την οργάνωση των ανθρώπων της περιοχής με καράβια θα μετακινηθεί στην περιοχή του Λατίου (Ιταλίας), όπου θα εγκατασταθεί στην περιοχή των επτά λόφων, όπου ίδρυσε την Ρώμη. Μάλιστα, στον πιο σπουδαίο λόφο της περιοχής θα κτίσει το ανάκτορό του που ονομάστηκε Ιανίκουλο. Εκεί, με την άφιξη από την περιοχή της Ανατολικής Περραιβίας του συμπατριώτη του Κρόνου, θα συμβασιλεύσει στην περιοχή του Λατίου με αγάπη και απόλυτη συνεργασία στον εκπολιτισμό των ανθρώπων του. Στη περιοχή αυτή θα καταφτάσει και η νύμφη Κάρνα, την οποία είχε κατακτήσει όταν ακόμη βρισκόταν στην πατρίδα του. Και οι τρεις αυτές μορφές τόσο θα αγαπηθούν από τους Λατίνους που θα τους λατρεύουν ως θεούς [Ο Ιανός θα θεοποιηθεί και μάλιστα θα εικονίζεται στα νομίσματα ως διπρόσωπος. Ερμηνεύοντας την παράσταση των δύο προσώπων, ο Αθαν. Σταγειρίτης δέχεται ότι το νεώτερον εικονίζει τον Ιανόν, ενώ το γεροντότερον τον συμπατριώτην του Κρόνον. Ο Κρόνος μάλιστα σε δεύτερο λόφο θα κτίσει και αυτός ανάκτορο που θα ονομαστεί Κρόνιον. Η Κάρνα θα θεοποιηθεί και αυτή. Μάλιστα θα θεωρηθεί ως θεά προστάτιδα των εντοσθίων του ανθρώπου. Μαζί με τα παραπάνω πρόσωπα θα λατρευτεί ως θεός και ο πατέρας της Νύμφης Κάρνας, ο Έλερνος. Γι' αυτόν λέγεται ότι απέκτησε την μαντική αλλά και την ικανότητα να κατανοεί τη γλώσσα των πτηνών και των εντόμων, με τη βοήθεια του γλειψίματος του αυτιού του από κάποιο μεγάλο φίδι το οποίο έσωσε από καιόμενη βάτο. (Αντίστοιχη παράδοση σωζόταν και στην Πελοπόννησο για τον Μελάμποδα). Κατά τον παραπάνω καθηγητή, ο Αινείας, φεύγοντας από την καταληφθείσα Τροία, θα εγκατασταθεί στο Λάτιο, εκατόν πενήντα (150) χρόνια αργότερα από την εκεί εγκατάσταση του Ιανού].

Μεγάλη-μεγίστη μορφή για την ανθρωπότητα θεωρείται ο μέγιστος Ορφεύς. Γεννημένος στην Ανατολική Περραιβία, υιός της Μούσας Καλλιόπης και του Οίαγρου, που, όπως λέει και ο ίδιος, γεννήθηκε στο σπήλαιο-ανάκτορο των Λειβήθρων του Ολύμπου. Εκεί θα τον επισκεφτεί ο Ιάσοντας και θα τον παρακαλέσει να συνοδεύσει τους Αργοναύτες στη μακρινή εκστρατεία – Αργοναυτική- στην οποία τόσο συνέβαλε για την επιτυχή έκβασή της. Έχει γυρίσει όλον τον τότε γνωστό κόσμο και κήρυξε τα «θέσφατα» - θεία ρήματα. Για τη μορφή του έχουν γραφτεί χιλιάδες βιβλία και έχει καταστεί σε όλον τον κόσμο γνωστό το όνομά του: Άριστος μουσικός που με τη λύρα του μάγευε τα θηρία και αυτόν ακόμη τον κέρβερο τον Άδη. Τους δράκοντες και τα ζώα. Μεγάλος Θεολόγος και Μύστης, κήρυκας του Ενός, Αγίου, Παντοδύναμου Θεού, Αόρατου, Βασιλιά του κόσμου, αυτογενή και διά του Λόγου του δημιουργού του Σύμπαντος.

Όπως αναφέρεται στο 6ο Αποσπασμάτιο του Πρόκλου, εις τον Τίμαιον του Πλάτωνος, ο Θεός αυτός είναι ο Ζεύς! «Ζεύς πρῶτος ἐγένετο. Ζεύς ὑστάτος ἀρχικέραυνος. Ζεύς κεφαλὴ. Ζεύς μέσα. Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται. Ζεύς ἄρσην γένετο, Ζεύς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφη. Ζεύς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος, Ζεύς βασιλεύς, Ζεύς αὐτὸς ἀπάντων ἀρχιγένεθλος. Ἐν κράτος, εἰς δαίμων γένετο, μέγας ἀρχὸς ἀπάντων. Ἐν δε δέμας βασιλείον, ἐν ᾧ τάδε πάντα κυκλείται».

Ο Ορφέας ήταν δημιουργός των Μυστηρίων (Διονυσίου και Ελευσίνιων). Κήρυξε πως, για να μπορέσει η ψυχή του ανθρώπου να πηγαίνει στον Άδη και να αποφύγει τις μετεμψυχώσεις της, πρέπει να ζει ηθικά και να πράττει το καλόν..., αλλά και με την παράλληλη μύηση του ανθρώπου στα Μυστήρια. (Εὖ ζῆν καὶ ἠθικῶς πράττειν).

Είχε τεράστιες αστρονομικές γνώσεις. Είναι αυτός που προέβλεψε ισότητα ημερών του Θέρους και Χειμῶνος, φαινόμενο που παρατηρείται μια φορά ή ανά 23.000 χρόνια ή ανά 11.000 ή ανά 3.500 έτη. «Μείζας χειμῶνος θέρεός τ' ἴσον ἀμφοτέροισιν».

Οι Ορφικοί θεωρούσαν τον ουρανό σαν μια περιστρεφόμενη

σφαίρα, με άξονα περιστροφής και πόλους, και ότι ο Ήλιος—Άλιος παραμένει ακίνητος και ότι όλα περιστρέφονται γύρω από αυτόν. Είχαν πετύχει τέτοιες ακριβείς μετρήσεις, ώστε να έχουν ορίσει τις τέσσερις αρμονικές κινήσεις, τα δύο Ηλιοστάσια και τις δύο Ισημερίες. Είχαν θεωρήσει τη Σελήνη αστέρα ετερόφωτον, όμοιο με τη Γη και ότι κατοικούνταν. Μάλιστα, ξεχώριζαν τις φάσεις της. Αύξουσα, φθίνουσα και Νέα Σελήνη.

Είχαν ξεχωρίσει και τις ζώνες της Γης: δύο πολικές, δύο εύκρατες, δύο τροπικές και τον Ισημερινό. Η δημιουργία του σύμπαντος κατ' αυτούς προήλθε εκ της μεγάλης εκρήξεως του κοσμικού Ωού, από το οποίο πρόβαλε ο Φάνης, δηλαδή ο Φωτεινός, ο φανερωθείς, ο υπαρκτός, δηλαδή το Ηλιοκεντρικό σύστημα.

Ο Ορφέας ήταν, επίσης, γνώστης της πελασγικής γραφής.

Όπως αναφέρεται στο αποσπασμάτιον (15) της σελ. 330 των Ορφικών του Ιωάν. Πασσά, ο Δίων Χρυσόστομος σε απόσπασμά του CORINTH, σελ. 458, λέγει ότι, ο Ορφέας και ο Ιάσωνας με την Αργώ γύρισαν όλον τον κόσμο, στο τέλος ο Ιάσων αφιέρωσε την Αργώ στον ναό του Ποσειδώνα, στην Κόρινθο. Επάνω σε εις αυτήν υπό του Ορφέως γράφτηκε το επίγραμμα: «ἐγένετο δὲ καὶ νεῶν ἄμιλλα, καὶ Ἀργὼ ἐνίκα, καὶ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔπλευσεν, ἀλλὰ αὐτὴν ἀνέθηκεν ὁ Ἰάσων ἐνταῦθα τῷ Ποσειδῶνι, καὶ τὸ ἐπίγραμμα ἐπέγραψεν, ὃ λέγουσιν Ὀρφέως εἶναι· «Ἀργὼ τὸ σκάφος εἰμί, θεῷ δ' ἀνέθηκεν Ἰάσων. Ἰσθμια καὶ Νεμέοις στεφάμενον πίτυσι».

Πελασγικά θεωρούνται κατά τον Αρβανιτόπουλο και τα τέσσερα ανάγλυφα γράμματα που φαίνονται τυπωμένα στο χεῖλος τεραστίου πίθου, που βρέθηκε στην Τσαριτσάνη (Αρχαία Ὀρθη). (Φωτογραφία αυτών έχω στη σελ. 48 του Βιβλίου μου «Το Περραιβικόν Γένος και Ὀλυμπος 2000»).

Από τον Περραιβικόν χώρο κατάγονταν τα παλληκάρια που έλαβαν μέρος στην Αργοναυτική εκστρατεία: ο Ἀζωρος (ως πηδαλιούχος της Αργούς), ο Μάντις Μόψος (υιός του Ἀμπκυκος και της Αρηγονίδος, εκ των οχθών του Τιτατησίου κατελθών και τον οποίον γέννησε η μάννα του κάτω από την Βαλανιδιά, ως μάντις της αποστολής), ο μέγας Ορφέας από την Ανατολ. Ορεινή Περραιβία, ως μουσικός της αποστολής, αλλά και ως ικανός να οδηγήσει την Αργώ εις τους μυχούς του Αξένου (Ευξείνου) πόντου και τον τερπνόν Φάσιν δείχνοντας τους δρόμους της παρθενίας θαλάσσης.... Και γιατί μόνον αυτός και από όλους τους ανθρώπους μπορούσε να προσπελάσει εις το σκοτεινόν άγνωστον, εις τον τελευταίον κρυψώνα, εις τα βάθη της ακαλλιεργήτου Γης και να ανεύρει τον δρόμον δηλ. να κατευθύνει τον πλουν.... και, τέλος, από την πεδινή Περραιβία, εκ της Γυρτώνης ο Κορωνός υιός του Καινέα...

Η Περραιβία θα είναι παρούσα και κατά τον Τρωικόν πόλεμον, αποστέλλουσα δυνάμεις Περραιβίων και Αινιήνων από την Τριπολίτιδα και Ποταμιά, οι άνδρες της οποίας μεταφέρθηκαν με 22 μαύρα καράβια υπό την ηγεσίαν του Γουνέως εκ Κύφου. Το δεύτερο μεγάλο τμήμα της, κάμπος Ελασσόνος και πεδινή Περραιβία, θα αποστείλει δύναμη ανδρών που θα μετακινηθούν με 40 μαύρα καράβια υπό την ηγεσίαν του Πολυποίτη, υιού του Πειρίθου και της Ιπποδάμειας, τον οποίον γέννησε ο Ζεύς.

(Από πού προκύπτει ότι ο Πολυποίτης ήταν Λατίθης; Αυτό δεν αναφέρεται πουθενά. Εξάλλου, η Λάρισα ήταν σύμμαχος των Τρώων και ο Όμηρος αποκαλεί την δύναμη των ανδρών της που μετακινήθηκαν με καράβια στην Τροία, ως κονταρομάχους Πελασγούς:

*Τα γένη ακόμη Πελασγών καλὼν κονταρομάχων,
που της Λαρίσης κατοικούν στα κάρπιμα πεδία.
Ο Ιππόθοος και ο Πύλαιος τα διοικούσαν δύο
τέκνα του Λήθου Πελασγού του Τευταμίδα ανδρεία.*

Ομήρου Ιλιάς Ραψ. Β' 840-844

Οι Περραιβικές πόλεις θα συγκροτήσουν το Κοινό των Περραιβίων από τον 5ον π.Χ. αι. Αυτό προκύπτει από τη στάση των Περραιβίων κατά την κάθοδο των δυνάμεων του Ξέρξη από τη Μακεδονία προς τη Νότιο Ελλάδα.

Αρχικά οι Περραιβοί μόνοι τους αναγκάστηκαν να δώσουν «γην και ύδωρ» στους Πρέσβεις του Ξέρξη. Όταν όμως στα Τέμπη εγκαταστάθηκαν δυνάμεις εκ 10.000 ανδρών Αθηναίων και Σπαρτιατών για την απόκρουση του εισβολέα, τότε και οι Περραιβοί αθέτησαν τη συμφωνία και συντάχθηκαν με τις παραπάνω δυνάμεις. Και πλήρωσε ο Παιρραιβικός χώρος τα πάνδεινα από τους Πέρσες που εισήλθαν διά των άλλων περασμάτων στη Θεσσαλία. Οι Λαρισαίοι ως γνωστόν θα συνεργαστούν με τον Ξέρξη.

Έδρα του Κοινού ήταν η Φάλαννα.

Το Κοινό των Περραιβίων δεν είχε καμμία εξάρτηση ή σχέση

Αρχαιολογικός χώρος Αζώρου

με αυτό των Θεσσαλών. Γιατί ο Αλεύας ο Πυρρός από τον 7ον π.Χ. αι. είχε δημιουργήσει τη Θεσσαλικήν Τετραρχίαν που αποτελούνταν από τα διαμερίσματα της Πελασιγίτιδας, της Θεσσαλιώτιδας, της Εστιασιώτιδας και της Φθιώτιδας. Έδρα αυτής της Τετραρχίας ήταν η Πελασιγίς Λάρισα....

Το Κοινό αυτό θα παραμείνει μέχρι το 30 π.Χ. ανεξάρτητο, γιατί θα ενωθεί με αυτό των Θεσσαλών. Το Κοινό των Περραιβίων θα κόψη νόμισμα που στο πίσω τμήμα θα αναγράφει «ΠΕΡΡΑΙΒΩΝ». Αλλά και πολλές Περραιβικές πόλεις θα κόψουν το δικό τους νόμισμα. Βρέθηκαν νομίσματα της Τριπολίτιδος που δείχνει στο εμπρόσθιον κεφαλήν Απόλλωνος δαφνοστεφανωμένη και πίσω Μαντικών τρίποδα που επάνω κρατεί λέβητα με τρία αυτιά.

Η αρχαία Ὀρθη (Τσαριτσάνη) στην πίσω πλευρά γράφει «ΟΡΘΙΕΙΩΝ». Πολύ ωραία ήσαν τα νομίσματα της Φάλαννας, που στην πίσω πλευρά γράφουν «ΦΑΛΑΝΝΑΙΩΝ». Σε πολλά νομίσματα στο πίσω μέρος εικονίζεται παράσταση «Ταυροθηρίας», πράγμα που δείχνει ότι το υπέροχο αυτό άθλημα δημιουργήθηκε στον Περραιβικό χώρο και διαδόθηκε στον υπόλοιπο Ελλαδικό.

Το ότι συνεχίζεται σήμερα μάλιστα με «αγρίαν μορφήν» στη Ισπανία, αυτό δείχνει ότι από μετανάστες που εγκαταστάθηκαν στην Ισπανία μεταφέρθηκε και αυτό το ευγενές αγώνισμα, που οι σημερινοί Ισπανοί το έχουν μετατρέψει σε βάρβαρον και απάνθρωπον.

Είπαμε πιο πάνω ότι έδρα του Κοινού των Περραιβίων ήταν η μεγάλη πόλη Φάλαννα. Εκεί είχε την έδρα του ο Στρατηγός του Κοινού και ο Ἴππαρχος. Η κάθε αυτόνομη πόλη είχε τους Ταγούς, τους Ταμίες, τον Γραμματέα, τον Ιερέα του Ασκληπιού, τους Εξεταστές (Χυρετίες), τον Ταγό Ξενοδόκο (Πύθιον), τον Γυμνασίαρχον (Πύθιον), τον Αγωνοθέτη και τον Θεωροδόκο.

Με την συγχώνευση του Κοινού των Περραιβίων με αυτό των Θεσσαλών κατά το 30 π.Χ. και πάλι οι αρχές κάθε Περραιβικής

πόλεως θα διατηρηθούν, ενώ στη Φάλαννα θα εμφανιστεί και το αξίωμα του Ταραντίναρχου – ισοδύναμου με αυτό του Ιππάρχου και του Αρχιτολιάρχου μετά των τεσσάρων Τολλιάρχων.

Μετά τη συγχώνευση του Κοινού η κάθε περιοχή, δηλ. το κάθε ένα Κοινό έστελνε στη Λάρισα – ανάλογα με τον πληθυσμό της, αριθμό αντιπροσώπων, που όλοι μαζί εκαλούντο «Συνέδριοι» - περί τους 334, που αποτελούσαν το «Συνέδριον», δηλ. «την Βουλήν της Ομοσπονδίας».

Η θητεία των αντιπροσώπων ήταν ετήσια, έμεναν στη Λάρισα και αποτελούσαν την «Εκκλησίαν του Κοινού». Κατά την πρώτη σύνοδο της Εκκλησίας εκλέγονταν οι ετήσιοι Κοινοί άρχοντες, που ήταν: ο Στρατηγός, ο Ίπππαρχος, ο Γραμματέας των συνέδρων, ο Ταραντίναρχος, ο Ταμίας, ο Ιερέας του «Ελευθερίου Διός» και αριθμός Γραμματέων....

Σε άγνωστο χρόνο τα Κοινά των Θεσσαλών, Περραιβών και Μαγνήτων είχαν καταρτίσει νόμους, σύμφωνα με τους οποίους θα απονέμονταν η δικαιοσύνη στον χώρο των Κοινών...

Τους βασικούς αυτούς Νόμους, που ήταν κοινής αποδοχής των Κοινών, είχαν καταγράψει – χαράξει σε κίονας λιθίνους τους οποίους είχαν τοποθετημένους στο Ιερό της Θέμιδος κάθε Κοινού (Η Θέμις ήταν Θεά της Δικαιοσύνης). Βάσει αυτών των νόμων διεξάγονταν «Αι κατά Σύμβολον Δίκαι» ή «Βολιμοδίκαι», οι δε δικαστές «Βολιμοδικαστές». Το σώμα δε των «Βολιμοδικαστών» συγκροτούνταν από πρόσωπα και των τριών Κοινών. Αυτοί δίκαν «τας κατά πόλιν δίκας και ευθύνας».

Οι πολίτες των Περραιβικών πόλεων ζούσαν ήσυχοι και αγαπημένοι μεταξύ τους. Δεν αναφέρονται προστριβές μεταξύ Περραιβικών πόλεων, παρά μόνον ορισμένων πόλεων και αυτές όχι μεταξύ τους, αλλά με πόλεις περιοχών έξω από την Περραιβία... Έτσι π.χ. η Άζωρος είχε έλθει σε συνοριακές προστριβές με την Οξύνειαν της Εστιαιώτιδος, δηλ. δυτικά της Δεσκάτης. Η Ολοοσσών για τα όρια με τους κατοίκους του Μακεδονικού Δίου. Η Τριπολίτις (Δολίχη) με τους γειτόνους Ελιμειώτες, οι οποίοι διεκδικούσαν μέρος της Τριπόλεως μέχρι περίπου τα Γεράνια. Οι Γοννείς με τους Μακεδόνες Ηρακλειώτες (Πλαταμώνα). Οι Μύλες με τους γειτόνους τους Θεσσαλιώτες.

Μόνον μια επιγραφή βρέθηκε καθορισμού συνόρων μεταξύ Χυρετιών (Δομενικιωτών) και Ερικινιέων που εγένετο με την διαιτησίαν Βασιλέως της Μακεδονίας.

Συνεργάζονταν και σε κρίσιμες στιγμές –όπως π.χ. σιποδείας, δηλ. έλλειψης σιτηρών, λόγω καταστροφής της εσοδείας- γειτονική πόλη δάνειζε σιτηρά στην παθούσα, μάλιστα δε οι ίδιοι οι χορηγοί έκαναν με δίκαιο και τίμιο τρόπο τη διάθεση αυτών στους δικαιούχους... Βρέθηκαν ψηφίσματα που τιμώνται τα πρόσωπα που έκαναν «την δικαίαν διανομή των σιτηρών ως ευχρησθήσαντες», δηλ. έκαναν καλήν χρήση της αποστολής των...

Η δικαιοσύνη απονέμονταν με σχολαστικότητα, τυπικότητα και ιερότητα, γιατί πίστευαν ότι ο Ζεύς ήταν προστάτης του Δικαίου και του Νόμου. Τούτο ομολογείται και από τον ίδιο τον Ορφέα που κήρυττε ότι «ο Νόμος Πάρεδρος του Διός».

Όταν επρόκειτο να διεξαχθεί μια σοβαρή δίκη, π.χ. στην πόλη Α. καλούνταν δικαστές από γειτονική πόλη άλλου Κοινού και δικάζαν τις υποθέσεις. Η αμοιβή των δικαστών οριζόταν με αποστολή «ξενίων», τα οποία ο Αρβανιτόπουλος ερμηνεύει με χορήγηση ζώων και μάλιστα μεγάλων, ίσως τεσσάρων μόσχων που θα μπορούσαν να εκθρέψουν εκεί, δηλ. στον τόπο που ασκούσαν την «δικαστίαν» ή και να τα μετατρέψουν σε αροτριόντα ζώα ή ακόμα και να τα πουλήσουν.

Η αξία τους τότε θεωρούνταν μεγάλη, γιατί ισοδυναμούσε με δεκαπέντε στατήρες, ή τριάντα αρχαίες αργυρές δραχμές. Πάντως αμοιβή δικαστού σε χρήμα δεν φαίνεται πουθενά.

Οι Περραιβοί είχαν την κοινωνική ευαισθησία να τιμούν ιδιαίτερα με την απονομή των τιμών σε πρόσωπα που αναδείχθηκαν ευεργέτες, ή απένειμαν δικαιοσύνη με τιμιότητα ως δικαστές, στρατηγούς, προξένους, άξιους Ταγούς, εναρέτους

πολίτες και ευχρησθήσαντα πρόσωπα.

Και τα τίμια αυτά ήσαν: η απονομή Προξενίας, Πολιτείας (πολιτικά δικαιώματα), Επινομίας (να έχει το δικαίωμα το τιμώμενο πρόσωπο να βοσκούν τα ζώα του στον χώρο της πόλεως που τον τιμά). Έγκτησις (απόκτηση κτημάτων – περιουσίας στην πόλη αυτή). Επιγαμίας (δικαίωμα να παντρευτούν στην πόλη που τιμάται). Ασφάλειας, Ασυλίας, σε καιρό πολέμου ή ειρήνης, και άλλα τίμια και φιλόφρωπα, όσα απονέμονταν και στους άλλους Προξένους και ευεργέτες της πόλεως. Τιμούσαν ιδιαίτερα τους Θεούς, προστάτες της πόλης τους.

Έτσι: στο Πύθιο τιμώνται ιδιαίτερα ο Πύθιος Απόλλων και η Άρτεμις που θεωρούνταν προστάτιδα των επίτοκων – ετοιμόγεννων γυναικών. Παρευρίσκονταν κοντά στην γυναίκα κατά την ώρα της γέννας και ανάλογα με τη θέση των χεριών της, σταυρωμένα ή ελεύθερα, προξενούσε οδύνες στην επίτοκο. Καλούνταν μάλιστα, Ειλειθυία. Ταυτίζονταν με τη Μοίρα ή Μαία. Ομοίως τιμώνταν και ο Ασκληπιός. Στην Άζωρο ο Κεραύνιος Δίας, ο Λύκειος Απόλλων και ο Ασκληπιός. Στη Δολίχη πρέπει να τιμώνταν ιδιαίτερα ο Ηρακλής που σε σχετική αναθηματική πλάκα αναφέρεται ως Κυναγίδας (προστάτης των κυνηγών) και ο Ασκληπιός. Στην Ολοσσόνα ο Ασκληπιός, ο ναός του οποίου πρέπει να ήταν στη θέση του σημερινού ναού της Ολυμπιώτισσας. Στις Χυρετίες (Δομένικον) ο Ασκληπιός στη θέση του σημερινού ναού του Αγίου Γεωργίου. Μάλιστα είχε μετατραπεί σε Ασκληπιείο. Στη Μονδαία, η Θέμις – Θεά απονομής της δικαιοσύνης. Στη Φάλαννα, η Αθηνά. Ιερό της μάλιστα υπήρχε επί της ακροπόλεως της, αλλά και ο Ασκληπιός. Τέλος στους Γόννους, η Αθηνά και ο Ασκληπιός.

Οι Περραιβοί είχαν δικό τους μηνολόγιο που αποτελούνταν από 14 μήνες εκ των οποίων οι δύο θεωρούνταν εμβόλιμοι με έντεκα ημέρες.

Τα ονόματά τους αναφέρονται σε επιγραφές απελευθερώσεως δούλων ή ψηφισμάτων. Τους αναφέρω κατά αλφαβητική σειρά. Αγαγύλιος. Αρτεμίσιος. Απολλώνιος (Εμβόλιμος). Άφριος Διθυράμβιος Ερμαίος. Θεμίστιος. Θεΐος. Ιτώνιος ή Ειτώνιος Ιπποδρόμιος. Λεσχανόριος. Ομολώος. Πάνημος. Φυλλικός. Σε μία επιγραφή των Γόννων αναφέρεται και το όνομα του μηνός Ποησίου...

Στον μεγάλο αριθμό ψηφισμάτων και επιγραφών απελευθερώσεων δούλων που βρέθηκαν στον Περραιβικό χώρο, χαρακτηριστικοί μήνες για τις πόλεις των Χυρετιών και των Γόννων είναι ο Αρτεμίσιος των Χυρετιών και ο Διθυράμβιος των Γόννων. Για τους Χυρετιείς την τέταρτην ημέραν του Αρτεμησίου συνέρχονταν οι ελεύθεροι πολίτες σε Εκκλησία του Δήμου στην «αγορά» - «επιφανέστατο τόπο», τα «αρχοστάσια» - όπως αποκαλούνταν, και κατά την ημέραν αυτήν οι, απερχόμενες αρχές έκαναν των απολογισμό των πεπραγμένων των, και γίνονταν η εκλογή νέων αρχόντων – ταγών, ιερέως του Ασκληπιού, Ταμίου, Γραμματέως και Εξεταστών, καθώς και έκδοση διαφόρων ψηφισμάτων, για την απονομή των τιμών σε διάφορα πρόσωπα που ανέφερα πιο πάνω.

Για την πόλη των Γόννων, η συγκέντρωση των ελευθέρων πολιτών σε εκκλησία, ο απολογισμός της απερχόμενης Αρχής, η εκλογή νέας και η έκδοση των διαφόρων ψηφισμάτων, για την απονομή των Τιμών, γίνονταν την 20ήν του μηνός Διθυραμβίου.

Με την εμφάνιση των Ρωμαίων το Κοινό των Περραιβών θα παραμείνει σε ισχύ, οι δε Ρωμαίοι θα συμπεριφερθούν άφογα έναντι των πόλεων. Δε θα πειράζουν τη θρησκεία, την οργάνωση-Διοίκηση και τους θεσμούς τους. Η αλήθεια είναι ότι το όνομα των Περραιβών δεν αναφέρεται κατά τη Βυζαντινή περίοδο και μετέπειτα. Ο Περραιβικός χώρος θα παίζει πάντα βασικό ρόλο λόγω της θέσης του και της στρατηγικότητάς του. Το θέμα είναι τεράστιο και μέσα στον περιορισμένο χρόνο δεν είναι δυνατόν να αναφερθούν περισσότερα.

Ο μεγαλοφυής φυσίατρος Ιπποκράτης και η επιστημονική διατροφολογία

Μπορεί προγενέστερα του Ιπποκράτη να ασχολήθηκαν αρκετοί με τη διατροφολογία, όπως ο Πυθαγόρας, κανείς όμως δεν είχε διεισδύσει τόσο στην χημεία των τροφών, ώστε να τολμά να διαφωνήσει με διαιτολογικές απόψεις άλλων ιατρών τις εποχές του. Παραθέτω παρακάτω απόσπασμα από το έργο του «Περί Διαίτης» (Παράγραφος 33) σε ελεύθερη μετάφραση:

«Τη γνώμη μας για τις ιδιότητες και των τροφών και των ποτών, τόσο γι' αυτές που τις έχουμε από την ίδια τη φύση όσο και γι' αυτές που τις αποκτούμε με τη δική μας επεξεργασία, πρέπει να τη σχηματίζουμε ως εξής.....διότι ούτε όλα τα γλυκά έχουν τις ίδιες ιδιότητες, ούτε όλα τα λιπαρά, ούτε όλα τα άλλα. Πολλά από τα γλυκά είναι υπακτικά, άλλα στυπτικά, άλλα ξηραίνουν, άλλα υγραίνουν».

Αναλύει μετά τις ιδιότητες των δημητριακών, των κρεάτων, των ψαριών, των οσπρίων, των φρούτων, των αβγών, των τυριών και των ποτών. Ενδεικτικά, για τα όσπρια παρουσιάζει και αναλύει σαράντα διαφορετικά ονόματα.

Ας απολαύσουμε την ανάλυσή του για το κριθάρι: «Το κριθάρι είναι από τη φύση του υγρό και ψυχρό. Περικλείει κενωτικές ιδιότητες που προέρχονται από το χυμό του βλαστού. Και να η απόδειξη: Αν βράσουμε κριθάρι μη αλεσμένο, ο χυμός βγαίνει άφθονος. Αν βράσουμε αλεσμένο, ο χυμός παγώνει και δεν βγαίνει. Όταν το κριθάρι ψήνεται η καθαριστικές ιδιότητες εξαφανίζονται κάτω από την επίδραση της φωτιάς». Και συνεχίζει στον ίδιο λόγο ο Ιπποκράτης για τον τόπο προέλευσης των τροφών:

«Όταν θέλουμε κάτι πιο δυναμωτικό χρησιμοποιούμε δημητριακά, ποτά και κρέατα από άνυδρες περιοχές. Όταν θέλουμε τροφές ελαφρότερες και υγρότερες πρέπει να χρησιμοποιούμε προϊόντα από καλά ποτισμένες περιοχές» (Περί Διαίτης παρ. 56 μτ.φρ.).

Δίνει δε τις εξής οδηγίες: «Οι κανονικοί άνθρωποι πρέπει να ακολουθούν τους εξής κανόνες διατροφής: Το χειμώνα να τρώνε όσο το δυνατόν περισσότερο και να πίνουν όσο το δυνατόν λιγότερο. Το ποτό τους να είναι κρασί όσο το δυνατόν πιο άκρατο και η τροφή τους να είναι ψωμί και όλα τα κρεατικά ψητά. Λαχανικά να καταναλώνονται αυτήν την εποχή λιγότερα. Έτσι το σώμα τους θα είναι ξηρό και θερμό. Την άνοιξη αυξάνουμε την ποσότητα του ποτού σε μικρές ποσότητες πάντα αραιωμένο με νερό. Η τροφή να είναι πιο μαλακή και λιγότερη. Ανάλογα να μειώνουν τα κρεατικά τα οποία τώρα να τα τρώνε όχι πια ψητά, αλλά βραστά και το ποτό τους ακόμα πιο αραιωμένο. Το καλοκαίρι να τρέφονται με μαλακό κριθαρένιο ψωμί, ενώ το φθινόπωρο η τροφή να γίνει ξηρότερη και πρέπει να ρυθμίζεται ανάλογα με την ηλικία και τη σωματική διάπλαση του καθενός».

Λέει λοιπόν στην παράγραφο 2 στον «Περί Διαίτης» λόγος του (μτφρ): «Οι παχύσαρκοι με σώμα μαλακό και κόκκινο πρέπει να ακολουθούν ξερή διαίτα, αφού η φύση τους είναι υγρή. Οι ισχνοί και νευρώδεις κοκκινωποί και μελαχρινοί πρέπει να έχουν υγρή διαίτα, όπως και οι νεαροί. Ενώ οι ηλικιωμένοι ξερή διαίτα».

Οι απόψεις του επηρέασαν τους ιατρούς της κλασικής Ελλάδας όπως ο Διοκλής, ο Καρύστιος ο οποίος και ονομάστηκε και «νέος Ιπποκράτης».

Ο Ιπποκράτης ήταν ο πρώτος που παρατήρησε σε ότι κάποιες τροφές προκαλούν αλλεργική αντίδραση σε ορισμένους ανθρώπους, με παράδειγμα το γάλα στο οποίο παρατήρησε πως ίσως μπορεί να προκαλέσει στομαχικές διαταραχές και κνίδωση. Βέβαια σήμερα γνωρίζουμε πως αλλεργίες και δυσανεξίες από τροφές προκαλούν δεκάδες νόσους, αλλά 2500 χρόνια πριν χωρίς την υποστήριξη της έρευνας ή των τεχνολογικών μέσων η διαπίστωση θεωρείται άθλος....

Την άποψη του Ιπποκράτη πως σίγουρα η υγεία μας εξαρτάται από τις διατροφικές μας συνήθειες ενισχύει και ο μεγάλος Πλάτων λέγοντας πως «οι αθλητές αν παραβούν τη διαταχθείσα διαίτα αρρωσταίνουν γι' αυτό και απέχουν από τα απολαυστικά αθηναϊκά γλυκίσματα» (Πλ. πολ. 111,404e).

Σε άλλο σημείο του λόγου του ο Πλάτων ανάμεσα στα άλλα

λέει: «Αν δεν σταματήσει να μεθάει, να τρώει πολύ, να ασωτεύει ερωτικά και να μην εργάζεται, δεν θα τον ωφελήσουν ούτε τα φάρμακα, ούτε οι καυτηριάσεις, ούτε οι εγχειρήσεις, ούτε οι μαγικοί εξορκισμοί». Βέβαια ξέρουμε ότι ο Πλάτων κατακρίνει την πολυφαγία, η οποία κατά τη γνώμη πολλών οδηγεί σε παχυσαρκία, διαβήτη και καρδιοπάθειες.

Ο Πλάτων θεωρεί κακό επιστήμονα-γιατρό εκείνον που συμβουλεύει έναν άρρωστο με επιβλαβή τρόπο ζωής και δεν προσπαθεί π ρ ώ τ α να αλλάξει τον τρόπο ζωής του. Βέβαια, η προληπτική ιατρική είναι γέννημα των αρχαίων χρόνων, αν διαβάσει κανείς την παράγραφο 2 του «Περί Διαίτης» λόγου του Ιπποκράτη και όχι βέβαια του 21ου αιώνα. Φαίνεται να υπάρχει μία απόσταση απ' τις αρχαίες (όχι μόνο τις αρχαίες Ελληνικές) αντιλήψεις: οι κινέζοι ιατροί πληρώνονταν όσο ήταν καλά ο πελάτης, ενώ όταν αρρώσταινε, πλήρωναν οι γιατροί την αγωγή. Αυτό είναι ο ορισμός της προληπτικής ιατρικής.

Τέλος, αναφέρουμε τον φυσίατρο Ασκληπιάδη του 20ου αιώνα π.Χ., ο οποίος έλεγε πως θα έδινε σε οποιονδήποτε το δικαίωμα να τον αποκαλέσει ανάξιο ιατρό, αν ποτέ ο ίδιος ασθενούσε...

Σημείωση: Τα αναφερόμενα και καταχωρημένα είτε είναι στοιχεία από πηγές έργων αρχαίων και σύγχρονων ή είναι σχόλια βιβλιογραφίας ή του υπογράφοντος το δημοσίευμα. Σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν ιατρική οδηγία ή φιλική, έστω, προτροπή-συμβουλή για θεραπεία ή οποιαδήποτε χρήση.

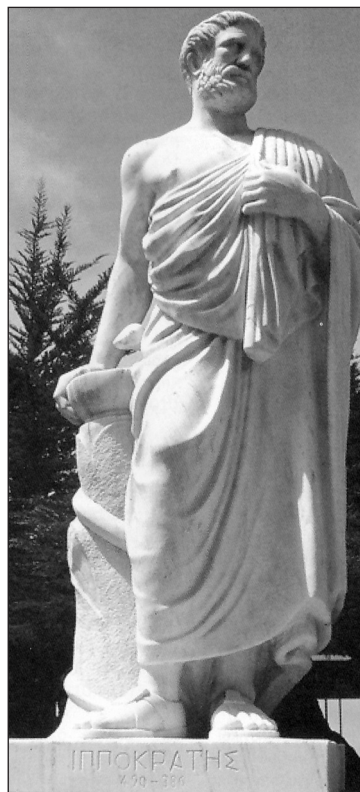
Ούτε ο υπογράφων, ούτε βέβαια ο Ιπποκράτης, ο Πλάτων και όλοι οι άλλοι φέρουν ευθύνη για οποιαδήποτε ερμηνεία, παρερμηνεία και χρήση-κατάχρηση των αναφερόμενων στοιχείων που παρατίθενται από πρωτότυπο, από μετάφραση και από ερμηνεία γραπτά κείμενα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Πλάτων Πολιτεία 111,404e, ιω426 a-b
- Encyclopaedia of Natural Medicine (2000)
- Μάριος Δημόπουλος: Γιατί οι αρχαίοι Έλληνες ζούσαν περισσότερο, εκδόσεις «Κάδμος», 2016
- Ισαμούλης: Ειδική Νοσολογία, Εκδόσεις 1956
- Διοκλής, Ορειβάσιος 111, 168εξ, Fr141 Welmann

Του **Βασίλη Ζαρζώνη**
φιλολόγου

20 Ιουνίου: Παγκόσμια ημέρα προσφύγων. Προσφυγιά

Πάνε κι έρχονται καράβια
φορτωμένα προσφυγιά
βάψαν τα πανιά τους μαύρα
τα κατάρτια τους μαβιά

Πού να βρίσκεται ο πατέρας
ψάχνει η μάνα για παιδιά
μας εσκόρπισε ο αγέρας
σ' άλλη γη σ' άλλη στεριά

Σε ποια πέτρα σε ποιο χώμα
να ριζώσεις τώρα πια
κι απ' το θάνατο ακόμα
πιο πικρή είσαι προσφυγιά

(Στίχοι: Πυθαγόρας
Μουσική: Απόστολος Καλδάρας)

της **Ευαγγελίας
Ράπτου**
δρα Κοινωνικής
Λαογραφίας

Βλέπετε, ο «κόσμος» μας δεν «ξεχνά» να αφιερώνει κάποιες ημέρες του χρόνου σε γεγονότα που σημάδεψαν κυριολεκτικά την ανθρωπινή ιστορία, συμβάλλοντας, δυστυχώς με τον πιο τραγικό τρόπο, στη συνειδητοποίηση της παγκοσμιότητας ή της παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας ή, για να χρησιμοποιήσω έναν πιο οικείο όρο, της σημερινής παγκοσμιοποίησης, εφόσον αποτελούν γεγονότα που καταδεικνύουν πως η ζωή και το μέλλον αυτής της γης είναι κοινό για όλους.

Προκειμένου για την Ελλάδα, το 1994 καθιερώθηκε η 5η Απριλίου ως «Ημέρα των Προσφύγων». Για τους Έλληνες έχει ιδιαίτερη σημασία η ημέρα αυτή, εφόσον η προσφυγιά και οι εθνικές εκκαθαρίσεις αποτελούν τη βάση του σύγχρονου ελληνισμού. Το 1922 ενάμιση εκατομμύριο Έλληνες πρόσφυγες -όσοι επέζησαν από τις εθνικές εκκαθαρίσεις που πραγματοποίησε ο τούρκικος εθνικισμός- από την Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη ήρθαν πρόσφυγες στον ελεύθερο βαλκανικό νότο.

Για τον λόγο αυτό θα αναφερθούμε στη γενοκτονία των Ποντίων που «τιμήθηκε» στις 19 του Μάη και στάθηκε αιτία του μεγάλου κύματος προσφύγων.

Και στις δυο περιπτώσεις τιμούμε το κουράγιο, την δύναμη και την αποφασιστικότητα των γυναικών, των ανδρών και των παιδιών, που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την μητρική τους γη υπό συνθήκες απειλών, βίας και συγκρούσεων.

«Ξηρανθήτω ημίν ο λάρυγξ, εάν επιλαθώμεθά Σου, ώ πάτριος Ποντία Γη!»

«Έναν κερίν Καλομηνά, ημέραν δέκα εννέα,
Θ' αφτύνω και θ' αροθυμώ, εσάς τοι δοξασμένους.
Γουρπάν' εγίνου στουν εσείν, εμείς να 'λευτερούμε.
Σώμαν και ψ'υχήν εδέκατεν, θυμίαμαν'ς στον Πόντον.
Τα μέκια 'σουν πολλά κι αγνά κι εμείς πουγαλεμένοι,
Πατρίδαν άλλο κι αν ευτάς, πατρίδαν έναν ένι».

«Ένα κερί το Μάιο, τη δεκάτη ενάτη ημέρα,
Θ' ανάψω και θα νοσταλγήσω, εσάς τους δοξασμένους.
Θυσία γίνετε εσείς, εμείς να λευτερωθούμε.
Σώμα και ψυχή δώσατε, θυμίαμα στον Πόντο.
Η προσφορά σας είναι μεγάλη κι εμείς ταλαίπωροι.
Πατρίδα άλλη κι αν κάνεις, πατρίδα μία είναι»¹.

Όποιος τιμά τον τόπο του κατέχει την ιστορία. Και όποιος την ιστορία ερευνά, μαθαίνει και τη μελετά, δεν μπορεί παρά να σταθεί στη μέρα ετούτη, που ξεχειλίζει ο καημός, ο πόνος και το κλάμα. Όσα χρόνια κι αν πέρασαν η μνήμη κρατά τον καημό που ακόμα πληγώνει. Το μεγάλο κακό αντηχεί ακόμα στο τραγούδι της λύρας και στη γλώσσα των ξενιτεμένων και των παιδιών τους. Μνήμες από τα βάσανα ενός λαού που έχασε την πατρίδα του με τον πιο αμείλικτο, απάνθρωπο και κυνικό τρόπο.

Ο FelixSartiaux² έγραφε «ποτέ, σε καμιά περίοδο της ιστορίας, κανένα πιο διαβολικό σχέδιο δεν είχε στοιχειώσει τη φαντασία του ανθρώπου. Η ερυθρά σφαγή ολοκληρώθηκε από ένα σύστημα που λέγεται λευκή σφαγή. Πρόκειται για την αργή εξόντωση από την κακομεταχείριση, τις εκτοπίσεις, το κρύο, την παρατεταμένη στέρηση νερού και τροφής, τον αποκλεισμό σε μικρά μπουντρούμια, τόσο μικρά, που να μη χωράς όρθιος».

Η 19^η Μαΐου 1919 θεωρείται η απαρχή της μεγάλης Γενοκτονίας των Ποντίων που ακολούθησε. Εκείνη την ημέρα ο Κεμάλ έφτασε στη Σαμψούντα και οργάνωσε τις τουρκικές συμμορίες με επικεφαλής τον Τοπάλ bηνηbηhjjΟσμάν. Στο λιμάνι της Σαμψούντας παραμένει ως αξιοθέατο το πλοίο Μπαντιρμά με το οποίο έφτασε ο Κεμάλ³.

«Ο τόπος ήταν λαμπρός. Μια όμορφη πατρίδα, με βαθιά δάση και ψηλά βουνά, με θάλασσες λαμπερές. Τα σπίτια είχαν ιστορία και τζάκι. Φύλαγαν τους παππούδες και τα παιδιά»⁴.

Το 1914 ξεκίνησαν οι μεγάλες διώξεις κατά των Ελλήνων της Ιωνίας και της Ανατολικής Θράκης. Το 1915 έγινε η γενοκτονία των Αρμενίων με 1.500.000 νεκρούς, ενώ το 1916 άρχισε η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου. Οι τούρκοι άρχισαν με την επιστράτευση όλων των ανδρών από 15 έως 45 ετών και την αποστολή τους στα Τάγματα Εργασίας. Παράλληλα οι άτακτες ορδές των Τούρκων επιτίθεντο στα απομονωμένα χωριά κλέβοντας, φονεύοντας, αρπάζοντας τα νέα κορίτσια και καίγοντάς τα, όπως αναφέρουν οι διαπιστώσεις από το 2^ο γραφείο του γαλλικού Γενικού Επιτελείου Στρατού. Σε διπλωματικά έγγραφα

από τη Βιέννη και το Βερολίνο διαπιστώνεται ότι η πολιτική της γενικευμένης εθνικής εκκαθάρισης υπαγορεύτηκε από την παντουρκιστική ιδεολογία που τότε κυριαρχούσε στους τουρκικούς πληθυσμούς καθώς και από τη βουλιμία των Τούρκων για την πλούσια ελληνική περιουσία.

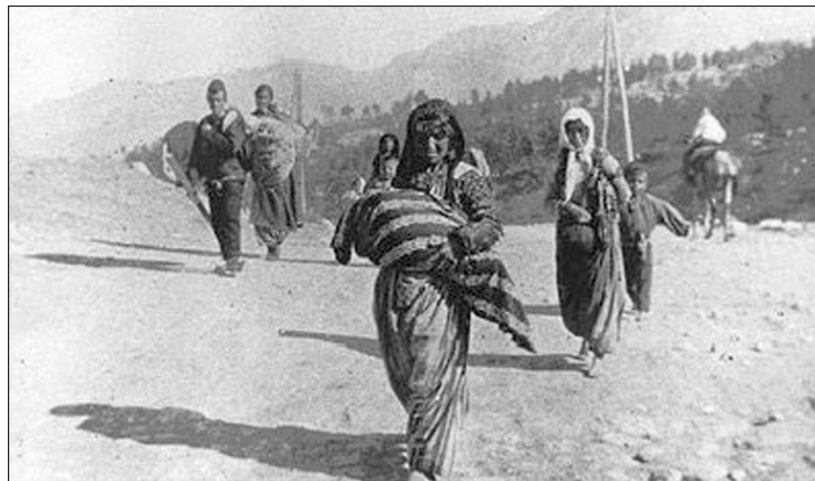
Οι Τούρκοι χρησιμοποίησαν πρωτοφανείς μεθόδους εξόντωσης των Ελλήνων, όπως την εκτόπιση των πληθυσμών μέσα στο χειμώνα, χωρίς να τους επιτρέψουν να πάρουν μαζί τους τρόφιμα και στρώματα. Δεν επέτρεπαν τη στάθμευση σε κατοικημένα μέρη, αλλά μόνο σε μέρη έρημα και εκτεθειμένα στις χειμερινές συνθήκες. Οι άρρωστοι εγκαταλείπονταν στα φαράγγια και στα δάση και πέθαιναν από την πείνα ή αποτελειώνονταν από τους στρατιώτες.

Τα κυβερνητικά και στρατιωτικά όργανα οδηγούσαν τους μετατοπιζόμενους σε ειδικούς λουτρώνες, όπου τους εξανάγκαζαν να λουστούν επικαλούμενοι λόγους υγιεινής. Έβαζαν κατά εκατοντάδες άνδρες, γυναίκες και παιδιά στα λουτρά, γυμνούς σε θερμοκρασία 40 βαθμών. Στη συνέχεια τους εξανάγκαζαν να παρατάσσονται στο χιόνι και σε θερμοκρασία κάτω του μηδενός και να περιμένουν επίσκεψη του αστυνόμου για καταμέτρηση, ο οποίος ποτέ δεν ερχόταν πριν από μία ώρα. Και για άλλη μια ώρα περίμεναν το γιατρό, ο οποίος χαρακτήριζε αρρώστους τους νεώτερους και υγιέστερους, τους οποίους και θανάτωναν κατά την αποστολή τους στο νοσοκομείο.

Στην πρώτη περίοδο της γενοκτονίας έχασαν τη ζωή τους περισσότεροι από 200.000 χιλιάδες Έλληνες. Μέχρι το 1923 είχαν εξοντωθεί περισσότεροι από 350.000 στον Μικρασιατικό Πόντο.

Η δεύτερη φάση της γενοκτονίας πραγματοποιήθηκε την περίοδο του ελληνοτουρκικού πολέμου και διαπράχθηκε με την απόλυτη ευθύνη της κεμαλικής ηγεσίας. Σε αναφορά του νομικού συμβούλου του σουλτάνου, GemalMousket, αναφέρεται ότι ο Κεμάλ Πασά ανέθεσε στον Γιαβούρ Αλί να κάψει ολοκληρωτικά το ελληνικό χωριό κοντά στο Γκείβ και να σκοτώσει όλους τους κατοίκους του.

Η τραγωδία διήρκεσε δύο ημέρες. Το χωριό με τα 12 εργοστάσια και τα ωραία κτίρια έγινε σκουπιδότοπος. Το 90% των κατοίκων είτε σφαγιάστηκε είτε κάηκε. Οι λίγοι που κατάφεραν να δραπέτεύσουν και να σωθούν έφυγαν στα βουνά. Για να διατηρήσει τους τσέτες του ο Μουσταφά Κεμάλ αναγκάστηκε να βρει άλλη περιοχή που θα έκαναν επίθεση. Γι' αυτό το σκοπό πήγε στην περιοχή του Πόντου. Οι σφαγές οι λεηλασίες και η

γενική εξολόθρευση των κατοίκων της περιοχής κράτησε από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Αύγουστο. Οι δολοφονίες και οι εκτοπίσεις διαπράχθηκαν με την ημιεπίσημη συμμετοχή του στρατού και του διοικητικού προσωπικού.

«Και ξαφνικά ήρθε ο θάνατος και φώλιασε παντού, στα δάση και τα σπίτια, στους δρόμους και στους ανθρώπους. Αρπαξε την ζωή και την κομμάτιασε, την έκαψε όπως έκαψε η φωτιά τις πόλεις και τα χωράφια. Χιλιάδες πουλιά οι Έλληνες σκόρπισαν παντού για να σωθούν και να σώσουν τα παιδιά και την αξιοπρέπειά τους. Το βίός χάθηκε. Τα καλά της ειρήνης σκόρπισαν. Μόνη ελπίδα, να αντικρίσουν θάλασσα κι ένα καράβι για την Ελλάδα»⁵.

Ωστόσο, «δεν χάθηκε η πατρίδα! Γιατί πατρίδα είναι η γλώσσα και το τραγούδι, η λύρα και η σκέψη. Και αυτά δεν χάθηκαν! Τα κουβάλησαν μαζί τους με λίγα εικονίσματα κι ένα ρούχο, οι πόντιοι και οι μικρασιάτες, λες και κουβαλούσαν μαζί τους την ίδια την πατρίδα τους. Τον Πόντο, την Τραπεζούντα και τη Σμύρνη. Μ' αυτά μεγάλωσαν τα παιδιά τους και έκαναν προκοπή μεγάλη. Μ' αυτά μπόλιασαν και τη ζωή της νέας Ελλάδας. Κι έτσι σώθηκε στο πείσμα όλων η τρισχιλιόχρονη ιστορία της ελληνικής ανατολής. Θεματοφύλακες οι Πόντιοι, οι Μικρασιάτες, αυτοί οι πρόσφυγες. Αυτοί κρατούν το καντήλι της μνήμης αναμμένο»⁶.

Οφείλουμε όλοι, όχι μόνο οι εκ καταγωγής Πόντιοι αλλά και όλοι οι Έλληνες να τιμήσουμε αυτούς τους ανθρώπους, που χάθηκαν για ό,τι πιο ιερό τους κληροδότησαν οι πατέρες: την πατρίδα. Και η απότιση φόρου τιμής θα γίνει μόνο με τη γνώση της ιστορίας, τον αγώνα για τα ιδανικά της πατρίδας μας. Μεγάλη η κληρονομιά μεγάλο και το χρέος. Πολύτιμη η Παιδεία που θα λάβουμε, για να μπορέσουμε να κρατήσουμε όσα με κόπο μας κληροδότησαν.

¹ Σαχινίδη Σωκρ. Κυριάκου (2007). *Τραγούδια της γενοκτονίας των Ποντίων*. Αθήνα. Ελευθεροτυπία. (σσ. 124-125).

² Sartiaux, F., (1993). *Η ελληνική Μικρασία: Από την αρχαιότητα μέχρι τον 20ό αιώνα*. Αθήνα. Κάτοπτρο-Ιστορητής. (σσ. 172)

³ Βασική πηγή πληροφοριών αποτέλεσαν: 1. Φωτιάδης, Κ. & Μιχαηλίδης, Ι. (2011). *Ιστορικό Λεύκωμα. Πόντος. Ο Ποντιακός Ελληνισμός*. Αθήνα. NationalGeographic. 2. Σαμουηλίδης, Χ. (1992). *Ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού*. Θεσσαλονίκη. Εκδοτικός Οίκος αδελφών Κυριακίδη. 3. Ινστιτούτο Ιστορικών Μελετών (1985). *Ο Ξεριζωμός. Η επεκτατική πολιτική της Τουρκίας και οι διωγμοί των Ελλήνων από τους Τούρκους στον 2ο αιώνα*. Αθήνα. Ι.Ι.Μ.

⁴ Μιχαηλίδης, Γ. (2011). Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου. http://trikala-imathias.blogspot.gr/2011/05/blog-post_6370.html.

⁵ Μιχαηλίδης, Γ. ό.π.

⁶ Μιχαηλίδης, Γ. ό.π.

Γνωστοί και άγνωστοι αγωνιστές της λευτεριάς από την ευρύτερη περιοχή της Ελασσόνας

Η νεότερη ιστορία της Ελλάδας συνδέεται με πλήθος ηρωικών κατορθωμάτων και θυσιών χιλιάδων ανθρώπων που συμμετείχαν στους εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες, αγωνιζόμενοι για την Λευτεριά της πατρίδας. Η συμβολή τους και η προσφορά ήταν μεγαλειώδης, αφού πολλοί από αυτούς θυσιάστηκαν δίνοντας ακόμη και τη ζωή τους.

Μπορεί οι σύγχρονοι άνθρωποι να λησμόνησαν ή να μην γνωρίζουν όλους αυτούς τους ήρωες που δεν είχαν καμιά ηθική αναγνώριση των θυσιών τους από την Πολιτεία, έστω και μετά θάνατον, αλλά η μνήμη τους δεν θα σβήσει ποτέ από την Ιστορία της Ελλάδας.

Είναι χρέος μας να τιμήσουμε αυτούς τους ανθρώπους, έστω και σήμερα στις εκδηλώσεις αυτές και να αναγνωρίσουμε τις θυσίες τους.

Με την αξιόλογη, ξεχωριστή και πολύ ανώτερη δράση τους έγραψαν λαμπρές σελίδες στα πεδία των μαχών για να προστατέψουν την Πατρίδα από τους κατακτητές και τους προδότες τους. Με την αυταπάρνησή τους έδειξαν την ανωτερότητα του Ανθρώπου, του Επαναστάτη, του Πατριώτη, του Αγωνιστή κατά των κατακτητών και κατατάχθηκαν στο πάνθεον των ηρώων.

Ανάμεσα σε αυτούς τους αγωνιστές υπήρξαν πολλοί που είχαν ως τόπο καταγωγής τους την περιοχή Ελασσόνας αλλά παρέμειναν σχεδόν άγνωστοι μέχρι σήμερα. Οι άνθρωποι αυτοί εγκατέλειψαν την οικογενειακή τους εστία, εντάχθηκαν σε κλέφτικες ή αντάρτικες ομάδες και πήγαν στα βουνά για να πολεμήσουν, παίρνοντας μέρος σε διάφορες μάχες. Οι περισσότεροι από αυτούς που πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους στον επαναστατικό αγώνα ήταν από την ορεινή περιοχή της Ελασσόνας, όπως από την περιοχή Ολύμπου. Μεταξύ αυτών ήταν και ο Δημήτρης Μπατόπουλος ή Ελασσόνας, εξ Ελασσώνος του Ολύμπου

Καπετάν Ελασσόνας

Ο Δημήτρης Μπατόπουλος ή καπετάν Ελασσόνας, υπηρέτησε σε όλο το διάστημα του υπέρ της ανεξαρτησίας του αγώνα ως επικεφαλής στρατιωτών. Από την αρχή του ιερού αγώνα μέχρι το τέλος του υπηρέτησε υπό τους στρατηγούς Θεοδώρου Γρίβα, Χριστόδουλου Χατζηπέτρου, Καρατάσσου, Λιακόπουλου, Τζαβέλα και Σπύρου Μήλιου. Έλαβε ενεργό μέρος σε όλες τις μάχες που οργάνωσαν οι πιο πάνω στρατηγοί και είχε υπό τις διαταγές του περισσότερους από 100 άνδρες. Σε όλο το διάστημα των αγώνων έδειξε γενναιότητα και πολέμησε ηρωικά, ενώ κατά τη διάρκεια των μαχών τραυματίστηκε πολλές φορές.

Συμμετείχε στην λεγόμενη θεσσαλική επανάσταση στην μάχη της Καλαμπάκας της Θεσσαλίας, το 1854, ως υπολοχαγός φάλαγγας, υπό τις διαταγές του Χριστόδουλου

Χατζηπέτρου.

Σκοτώθηκε ηρωικώς μαχόμενος υπέρ της πατρίδας, αφήνοντας σε έσχατη φτώχεια την σύζυγο και τον γιο του Παύλο.

Όπως μας πληροφορεί η σύζυγός του στην αίτησή της για συνταξιοδότηση ως χήρα αγωνιστή, ο καπετάν Ελασσόνας, έγινε υπολοχαγός μετά τον ερχομό του Βασιλιά και υπηρέτησε στην Α' τετραρχία ως υπασπιστής τετράρχου, ενώ προηγουμένως είχε υπηρετήσει σε όλες τις κατώτερες βαθμίδες.

Αργότερα, η Επιτροπή Εκδουλεύσεων, για την αποκατάσταση αξιώματος ή την εξασφάλιση μισθού από το Ελεύθερο Ελληνικό Κράτος και για τις υπηρεσίες του στον Αγώνα του '21, τον κατέταξε στην έκτη τάξη αξιωματικών ως υπολοχαγό.

Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι εκτός από τον Καπετάν Ελασσόνα υπήρξαν και άλλοι αγωνιστές του '21 με το ίδιο επίθετο, όπως είναι ο Θόδωρος Μπατόπουλος και ο Παναγιώτης Μπατόπουλος.

Θόδωρος Μπατόπουλος

Ο Θόδωρος Μπατόπουλος από την Θεσσαλία έλαβε μέρος στον υπέρ της ανεξαρτησίας αγώνα. Από παιδί ήταν ψυχογιός του στρατού (παις), υπό τις διαταγές του στρατηγού Χριστόδουλου Χατζηπέτρου. Από του 1825 και μετά παραβρέθηκε σε διάφορες μάχες κατά των εχθρών, όπως στην μάχη της Αράχοβας, στη μάχη του Πειραιά κ.α. με πίστη και αφοσίωση μέχρι το 1829. Όταν δε σχηματίστηκαν οι χιλιαρχίες υπηρέτησε με τον στρατηγό μέχρι να διαλυθούν.

Παναγιώτης Μπατόπουλος

Ο Παναγιώτης Μπατόπουλος από την Ελασσόνα Θεσσαλίας υπηρέτησε σε όλο το διάστημα του αγώνα και συμμετείχε σε διάφορες μάχες ως οπλαρχηγίσκος. Πέθανε με το βαθμό ανθυπολοχαγού της φάλαγγας.

Για τις υπηρεσίες του η Επιτροπή του 1836 στο 1^ο Μητρώο της τον κατέταξε στην Έβδομη τάξη και κρίθηκε να ταχθεί στην 6^η τάξη ως υπολοχαγός.

Βιβλιογραφία

Κελέσης Αλ., *Ξεχασμένοι Ελασσονίτες αγωνιστές του 1821*, εφημερίδα *Η ΕΚΔΟΣΗ* (29 5-2002)

Επιτροπή Εκδουλεύσεων για την αποκατάσταση αξιώματος ή την εξασφάλιση μισθού από το Ελεύθερο Ελληνικό Κράτος, για τις υπηρεσίες τους στον Αγώνα του '21

Γενικά Αρχεία Αγωνιστών,

Τμήμα Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης

Του Κώστα Γ. Σαχινίδη,
δρα Κοινωνιολογίας και
Πολιτικού Επιστήμονα

Ο Τσαριτσανιώτης αρματολός Ευθύμιος Ταμπάκης και ο γιός του αγωνιστής του 1821 Πούλιος Ταμπακόπουλος

Ο Όλυμπος, ο τόσο γειτονικός στην περιοχή σας και σε όλη την επαρχία της Ελασσόνας, υπήρξε ενδιαίτημα πολλών κλεφταρματολών, μεταξύ των οποίων αναφέρονται ο Πάνος Ζήδρος, ο εγγονός του Νικοτσάρας, ο Τζαχείλας της Ραψάνης, ο Βλαχοθόδωρος του Λιβαδίου, οι Λαζαίοι της Μηλιάς και ο Ταμπάκης ο Τσαριτσανιώτης.

Για την οικογένεια των Ταμπάκηδων μέχρι το 1985 γνωρίζαμε ελάχιστα, οφειλόμενα στον αγωνιστή του 1821 Νικόλαο Κασομούλη, ο οποίος στα *Ενθυμήματα Στρατιωτικά* μάς έδωσε όσα γνώριζε την εποχή του για πολλούς αρματολούς. Αναφερόμενος στον Ταμπάκη, έγραψε ότι άκμασε την περίοδο 1780-1816 και ότι είχε έναν γιο, τον Πούλιο.¹ Μετά τη δολοφονία του Νικοτσάρα στο Λιτόχωρο, το 1808, υπήρξε ένας από τους διαδόχους του.

Ως κολιτζής, κάτι σαν τομεάρχης του καπετανίου του, κληρονόμησε, κατά κάποιον τρόπο, το τμήμα του αρματολικίου της Διάβας-Ντιάβας, δηλαδή της περιοχής πάνω από την Τσαριτσάνη και μέχρι τα όρια της Καρυάς, η οποία ανήκε στο αρματολίκι του Ζαχείλα. Το δυτικό τμήμα του Ολύμπου πέρασε στη δικαιοδοσία των αρματολών Γούλα Δράσκου και Μάντζιαρη.²

Το όνομα και η πατρίδα του Ταμπάκη έγιναν γνωστό το 1986, με τη δημοσίευση της πρόθεσης 39 της Μονής του Σπαρμού. Στη σελίδα 108 (20) αυτού του μοναστηριακού χειρογράφου, ανάμεσα στα ονόματα της Ντιάβας,³ αναφέρεται και ο Ταμπάκης:

*«1804: ο καπητάν Ευθήμιος Ταμπάκης το όνομά του παρισία».*⁴

Στον κώδικα 222 της Ολυμπιώτισσας αναφέρεται ότι το 1805 οι μοναχοί της είχαν δώσει «445 ασλάνια (γρόσια) διά κερεστέν (οικοδομήσιμη ξυλεία) του καπετάν Ταμπάκη, τον οποίον τον αλάξεικλιστόν έως την σήμερον».⁵

Στο κατάστιχο 219 της Ολυμπιώτισσας ο καπετάν Ευθύμιος Ταμπάκης αναφέρεται ως δανειστής της με 1.000 γρόσια, με επιτόκιο 15%, την περίοδο 12 Ιουνίου 1818-20 Μαρτίου 1825.⁶

Στο κατάστιχο 218 της Ολυμπιώτισσας καταχωρίστηκαν άλλες δυο δραστηριότητες του Ευθυμίου Ταμπάκη. Τον Μάρτιο του 1824 απελευθέρωσε μία σκλάβα, από αυτές που είχε αιχμαλωτίσει ο πασάς της Θεσσαλονίκης Αμπουλουμπούτ. Τη σκλάβα φύλαγε ένας καλόγερος της Ολυμπιώτισσας, αλλά ο Ταμπάκης, με τον τρόπο του, την απελευθέρωσε και το μοναστήρι πλήρωσε μεγάλο πρόστιμο, 2.000 γρόσια. Την ίδια χρονιά (1824), ο καπετάν Ευθύμιος Ταμπάκης βρισκόταν στον Όλυμπο και είσπραξε, για λογαριασμό της Ολυμπιώτισσας, από τους καλλιεργητές της Διάβας τα δικαιώματά της.

*«Από χαβαλέ⁷ καπετάν ταμπάκης γρόσια 100».*⁸

*«30 Νοεμβρίου από χαβαλέν του καπετάν Ταμπάκη γρόσια 130».*⁹

Αχρονολόγητα, ο Ευθύμιος Ταμπάκης αναφέρεται ως αφιερωτής από τη Διάβα στη Μονή της Αγίας Τριάδας της Γιαννιωτάς: «καπιτάν ταμπάκης Τηάβαελασσώννακαζάευθυμίου, στέριουαθανασίου».¹⁰

Για τον Ευθύμιο Ταμπάκη δεν γνωρίζουμε εάν συμμετείχε στην επανάσταση του Ολύμπου του 1822 και ούτε αν κατέβηκε στη Νότια Ελλάδα τον καιρό της μεγάλης Επανάστασης. Γνωρίζουμε, όμως, περισσότερα για τη δράση του γιου του Πούλιου.

Την πληροφορία αυτή του Κασομούλη επιβεβαίωσε η πρόθεση 39 της Μονής του Σπαρμού. Στην ίδια σελίδα όπου

Του Κώστα Σπανού
συγγραφέα εκδότη
του περιοδικού
«Θεσσαλικό Ημερολόγιο»

¹ Νικόλαος Κ. Κασομούλης (επιμέλεια Γ. Βλαχογιάννης), Απομνημονεύματα της Επανάστασης των Ελλήνων 1821-1833, εκδόσεις Κοσμοδράκας, Αθήνα (χ.χ.), Α, 10, 70.

² Νικόλαος Κασομούλης, ό. π., σ. 64.

³ Ο διαλυμένος οικισμός Διάβα-Ντιάβα βρισκόταν πάνω από την Τσαριτσάνη. Σήμερα είναι γνωστή μία κορυφή του Κάτω Ολύμπου γνωστή ως Κουκούλι της Διάβας.

⁴ Στάθης Ανδρώνης, «Ένα σπαρμιώτικο χειρόγραφο, 1602-1798», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 9 (Λάρισα 1986) 12.

⁵ Ευάγγ. Σουβαράς, Ολυμπιώτισσα, ΚΕΜΝΕ, Αθήνα 1967, 439.

⁶ Βασίλης Κ. Σπανός, «Το κατάστιχο 219 της Ολυμπιώτισσας. Γλωσσική και ιστορική επεξεργασία. 1.4.1814-10.8.1843», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 30 (Λάρισα 1996) 171, 183, 186-187, 191, 196.

⁷ Χαβαλές < τ. havale: ο επιφορτισμένος με τη φύλαξη.

⁸ Χρήστος Ντάμπλιας, «Το κατάστιχο 218 της Ολυμπιώτισσας, 23.4.1823-23.4.1824», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 26 (Λάρισα 1994) 181.

⁹ Χρήστος Ντάμπλιας, ό. π., σ. 184.

¹⁰ Γιώργος Θ. Μπλάντας, Ο Κώδικας της Μονής Αγίας Τριάδας της Γιαννιωτάς

Ελασσόνας, 1825-1927, Λάρισα 2015, 20-21.

¹¹ ΓΑΚ, Αρχείο Επιτροπής Οικονομίας, περίοδος Ι. Καποδίστρια 1828-1833, φάκ. 297 (1832) ψηφιακό αντίγραφο 130, αρ. 374. Ευχαριστώ τον φίλο Γιώργο Μπλάντα για την υπόδειξη αυτού εγγράφου.

¹² Για την επανάσταση αυτή, βλ. Γ. Χ. Χιονίδης, Η εκστρατεία και η επανάσταση εις τον Όλυμπον κατά τα έτη 1821-1822 (...), Θεσσαλονίκη 1975.

¹³ Κώστας Σπανός, «Δεκατέσσερα έγγραφα των αγωνιστών Νικολάου-Ολυμπίου», Μακεδονικά, 20 (Θεσσαλονίκη 1980) 289.

¹⁴ Κώστας Σπανός, ό. π., σ. 289.

¹⁵ Στην λεγόμενη «Δεύτερη Επιστολή του Νέου Ιατρού» εξυμνείται η συμβολή του Καρατάσιου στα γεγονότα του Τρικεριού και των γενναίων συντρόφων του Αγγελή Γατζού, Ιω. Βελέντζα, Δημ. Λιακόπουλου, Δημ. Μπασδεκόπουλου και Πούλιου Ταμπακόπουλου». Βλ. Ιωάννης Οικονόμος Λαρισαίος (επιμέλεια Μ. Μ. Παπαϊωάννου), Επιστολαί Διαφόρων 1759-1824, Αθήνα 1964, 466-467.

¹⁶ Γιώργος Θ. Μπλάντας, «Πληροφορίες για τους Τσαραίους. Ανέκδοτα έγγραφα των ολύμπιων αγωνιστών (1825-1844)», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 68 (Λάρισα 2015) 135.

¹⁷ Γιώργος Θ. Μπλάντας, ό. π., σ. 137-138.

αναφέρεται ο Ευθύμιος Ταμπάκης, ο καλόγερος σημείωσε τα εξής:

«Ο καπετάν Πούλιος έγραψεν δύο ονόματα, Στέριου Βασιλείου, έδωσεν γρόσια 78 παρισίαις και προθέσης. Ο Παναγιώτης ανεψιός του καπετάν Ταμπάκη έδωσεν δυο παρισίεις Θανάσιε Παναγιώτη».

Η αφιέρωση αυτή του Πούλιου Ταμπάκη είναι αχρονολόγητη και έγινε μάλλον το 1829 όταν βρέθηκε στον Όλυμπο, όπως θα αναφέρω παρακάτω. Από ένα έγγραφο με τα ονόματα των ταξιδιωτών από τις Βόρειες Σποράδες προς την ηπειρωτική Ελλάδα, το 1832, πληροφορούμαστε ότι ο Πούλιος Ταμπάκopoulos ήταν 26 ετών¹¹ και επομένως γεννήθηκε το έτος 1806. Όταν, λοιπόν, εξερράγη η Επανάσταση ήταν 15χρονος. Ο Πούλιος, ενώ ο πατέρας του έμεινε στην περιοχή της Διάβας, τουλάχιστο μέχρι το 1824, αυτός πήρε μέρος στην επανάσταση του Ολύμπου,¹² το 1822, 16χρονος πια, στο πλευρό του Διαμαντή Ολυμπίου, όπως αναφέρεται στα έγγραφά του, τα οποία εντόπισα, πριν από αρκετά χρόνια, στο Αρχείο των Αγωνιστών της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Μετά την αποτυχία της επανάστασης αυτής κατέφυγε με τους άλλους συναγωνιστές του στην περιοχή της Μαγνησίας και της Εύβοιας, έχοντας μαζί του 50, περίπου, άνδρες, προφανώς από το αρματολικό σώμα του πατέρα του.

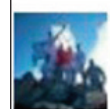
Από τη μελέτη των πιστοποιητικών του προκύπτει ότι έλαβε μέρος σε πολλές μάχες κατά των Οθωμανών, στο νησάκι Αλατάς του Παγασητικού Κόλπου, στις 14 Μαρτίου 1823, με τον Αγγελή Γάτζο, στα Λεχώνια και στα Καλά Νερά του Βόλου, στη Σκιάθο, το 1823, κατά του Τοπάλ πασά,¹³ και στα Βρυσάκια της Εύβοιας, το 1823, με τον Διαμαντή Ολύμπιο,¹⁴ πολεμώντας με γενναιότητα.¹⁵ Τον Ιούλιο του 1825 βρισκόταν, με άλλους αρχηγούς, στο Ναύπλιο, όπως προκύπτει από μία επιστολή τους προς το Βουλευτικό Σώμα, με την οποία ζητούν από τα πελοποννησιακά σώματα να τα βοηθήσουν.¹⁶ Τον Μάρτιο του 1829 βρισκόταν στον Όλυμπο, με άλλους αρχηγούς, περιμένοντας εντολή από τον Καποδίστρια για να επαναστατήσουν την περιοχή.¹⁷

Από τα στοιχεία τα οποία παρέθεσε στην αίτησή της η σύζυγος του Πούλιου Ταμπάκη Τριανταφυλλιά πληρο-

φορούμαστε ότι το 1865 ζούσαν στην Αταλάντη, μάλλον, 4 παιδιά της: δύο παντρεμένες κόρες, η Βασιλική, 30 ετών, γεννημένη το 1835, και η Γιαννούλα, 28 ετών, ο γιος της Ευθύμιος, 25 ετών, και μία ανύπαντρη κόρη, ονόματι Αικατερίνη, 20 ετών, γεννημένη το 1845. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι νυμφεύθηκε μετά τη λήξη της Επανάστασης, λίγο πριν από το 1835, οπότε γεννήθηκε η κόρη του Βασιλική, και ότι ο θάνατός του πρέπει να σημειώθηκε μετά το 1845, οπότε οποία γεννήθηκε η τελευταία κόρη του Αικατερίνη και πριν από το 1865, οπότε η χήρα του Τριανταφυλλιά υπέβαλε τα πιστοποιητικά της. Το όνομα του γιου, Ευθύμιος, επιβεβαιώνει ότι ο Πούλιος ήταν γιος του Ευθυμίου Ταμπάκη. Η πρώτη κόρη του Βασιλική είχε το όνομα της μητέρας του Βασίλως, το οποίο αναφέρεται στην πρόθεση του καπετάν Πούλιου.

Τον Δεκέμβριο του 1865, οπότε δημιουργήθηκε για τελευταία φορά η Επιτροπή των Αγωνιστών, η χήρα του Πούλιου Ταμπάκopoulos υπέβαλε τα πιστοποιητικά του, προκειμένου να λάβει κάποια οικονομική βοήθεια. Ήταν αγράμματη και υπέγραψε γι' αυτήν ο Επαμεινώνδας Λιακόπουλος, ο γιος του ραφανιώτη αγωνιστή Μήτρου Λιακόπουλου, εγκαταστημένος και αυτός στην Αταλάντη. Με την αίτησή της η Τριανταφυλλιά υπέβαλε πέντε πιστοποιητικά τα οποία είχαν χορηγήσει στον άντρα της το 1837 ο Διαμαντής Νικολάου Ολύμπιος, ο Γιώργης Ζορμπάς, ο Κων. Μπίνος, ο Δημ. Καρατάσιος, ο Γιάννης Βελέντζας, ο Γεώργιος Αινιάν, ο μητροπολίτης της Αττικής Νεόφυτος και ο Κων. Δουμπιώτης. Όλοι τους πιστοποιούν ότι ο Πούλιος Ταμπάκopoulos έλαβε μέρος στην Επανάσταση του 1821 «δείξας γεναιότητα και άμεμπτον διαγωγήν, αφοσιωμένος πάντοτε δια την επιστήριξιν της γλυκυτάτης ελευθερίας και διά να απορρίψη τον τυραννικόν ζυγόν του Οθωμανού τον οποίον υπόφερεν τόσους αιώνας».

Η έκδοση των 5 πιστοποιητικών το 1837 σημαίνει ότι ο Πούλιος Ταμπάκopoulos τα είχε λάβει για να τα υποβάλει αυτό το έτος ή το 1846 στις σχετικές επιτροπές των Αριστείων, τις οποίες είχε δημιουργήσει ο βασιλιάς Όθωνας. Το γιατί δεν τα υπέβαλε τότε, δεν είναι γνωστό.

ΦΙΛΟΙ ΟΛΥΜΠΟΥ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ ΣΚΟΠΕΥΣΑΤΕ ΨΗΛΑ. ΤΟ ΕΪΧΕ ΑΝΑΓΚΗ Ο ΤΟΠΟΣ ΜΑΣ

Σχόλιο για το 1ο τεύχος του περιοδικού μας

¹¹ Νικόλαος Κ. Κασομούλης (επιμέλεια Γ. Βλαχογιάννης), Απομνημονεύματα της Επανάστασης των Ελλήνων 1821-1833, εκδόσεις Κοσμοδράκας, Αθήνα (χ.χ.), Α, 10, 70.

¹² Νικόλαος Κασομούλης, ό. π., σ. 64.

¹³ Ο διαλυμένος οικισμός Διάβα-Ντιάβα βρισκόταν πάνω από την Τσαριτσάνη. Σήμερα είναι γνωστή μία κορυφή του Κάτω Ολύμπου γνωστή ως Κουκούλι της Διάβας.

¹⁴ Στάθης Ανδρώνης, «Ένα σπαρμιώτικο χειρόγραφο, 1602-1798», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 9 (Λάρισα 1986) 12.

¹⁵ Ευάγγ. Σουβαράς, Ολυμπιώτισσα, ΚΕΜΝΕ, Αθήναι 1967, 439.

¹⁶ Βασίλης Κ. Σπανός, «Το κατάστιχο 219 της Ολυμπιώτισσας. Γλωσσική και ιστορική επεξεργασία. 1.4.1814-10.8.1843», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 30 (Λάρισα 1996) 171, 183, 186-187, 191, 196.

¹⁷ Χαβαλές < τ. havale > ο επιφορτισμένος με τη φύλαξη.

²⁵ Χρήστος Ντάμπλιας, «Το κατάστιχο 218 της Ολυμπιώτισσας, 23.4.1823-23.4.1824», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 26 (Λάρισα 1994) 181.

²⁶ Χρήστος Ντάμπλιας, ό. π., σ. 184.

²⁷ Γιώργος Θ. Μπλάντας, Ο Κώδικας της Μονής Αγίας Τριάδας της Γιαννιωτής Ελασσόνας, 1825-1927, Λάρισα 2015, 20-21.

²⁸ ΓΑΚ, Αρχείο Επιτροπής Οικονομίας, περίοδος Ι. Καποδίστρια 1828-1833, φάκ. 297 (1832) ψηφιακό αντίγραφο 130, αρ. 374. Ευχαριστώ τον φίλο Γιώργο Μπλάντα για την υπόδειξη αυτού εγγράφου.

²⁹ Για την επανάσταση αυτή, βλ. Γ. Χ. Χιονίδης, Η εκστρατεία και η επανάσταση εις τον Όλυμπον κατά τα έτη 1821-1822 (...), Θεσσαλονίκη 1975.

³⁰ Κώστας Σπανός, «Δεκατέσσερα έγγραφα των αγωνιστών Νικολάου-Ολύμπιου», Μακεδονικά, 20 (Θεσσαλονίκη 1980) 289.

³¹ Κώστας Σπανός, ό. π., σ. 289.

³² Στην λεγόμενη «Δεύτερη Επιστολή του Νέου Ιατρού» εξυμνείται η συμβολή του Καρατάσιου στα γεγονότα του Τρικεριού και των γενναίων συντρόφων του Αγγελή Γατζού, Ιω. Βελέντζα, Δημ. Λιακόπουλου, Δημ. Μπασδεκόπουλου και Πούλιου Ταμπάκopoulos. Βλ. Ιωάννης Οικονόμος Λαρισαίος (επιμέλεια Μ. Μ. Παπαϊωάννου), Επιστολαί Διαφόρων 1759-1824, Αθήνα 1964, 466-467.

³³ Γιώργος Θ. Μπλάντας, «Πληροφορίες για τους Τσαράιους. Ανέκδοτα έγγραφα των ολύμπιων αγωνιστών (1825-1844)», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 68 (Λάρισα 2015) 135.

³⁴ Γιώργος Θ. Μπλάντας, ό. π., σ. 137-138.

Ποιητικές σελίδες

Κουβέντα του Μάη

Ποιο χρώμα έχει , Μάη, η χαρά ;

-Το χρώμα της ματιάς σου,

όταν τεντώθηκε ψηλά ,
ως το τόξο του ονείρου!

-Το χρυσό- μελί στο γέλιο σου,
που έσταξε λόγια γλυκά,

κι ας μην τ' άρθρωσες!
-Το χρώμα του χεριού σου,

που μ' έσφιξε στιβαρά,

τότε που ζήτησα εμπιστοσύνη!

Ποια κίνηση έχει , Μάη, η αγάπη ;

-Του μελτεμιού,
π' ανεβοκατεβάζει γλυκές θύμη-
σες,

καταμεσής του Αιγαίου!

-Της πεταλούδας ,

που ευωδιάζουν τα φτερά στο στή-
θος της,
καθώς περνά.

-Της αγκαλιάς ,
που η σάρκα ποθεί να ηλεκτριστεί...
ζεστά,
να βυθιστεί στη ζωή!

Κορίνα Πάντου,
φιλόλογος

Κανένας δεν τις χόρτασε
τις ομορφιές της φύσης

Να γίνονταν τα χρόνια μου
πίσω να τα γυρίσω
και την ποιμενική ζωή
πάλι να ξαναρχίσω.

Να 'παιρνα το κοπάδι μου
τους κάμπους να περάσω,
να πάω στα ψηλά βουνά,
να ξεκαλοκαιριάσω.

Να κουβαλώ στους ώμους μου
την κάπα, το δερμάτι
και τούφες από έλατο
να έχω για κρεβάτι.

Ν' ακούω τον κούκο να λαλεί,
πέρδικα και τρυγόνι,
να με ξυπνάει χαράματα
κελαηδιστά τ' αηδόني.

Όλα τ' αγριολούλουδα
να είναι στολισμένα

με χρώματα αμέτρητα
και αρωματισμένα.

Στον ίσκιο απ' τα έλατα,
στον δροσερό αέρα
να κάθομαι ανέμελος,
να παίζω τη φλογέρα.

Να φκιάσω βέργα από κρασιά
και κλίτσα κοκκαλένια,
κουτάλι από μέλιγο
και κούπα πυξαρένια.

Να τρίβω το ξυνόγαλο,
σαν τον καιρό εκείνο,
και από κρυσταλλοπηγές
κρύο νερό να πίνω.

Να'χω φωτιά για συνοδεία
και για να μη μαργώνω
και στην καυτή τη χόβολη

ψωμί για να πυρώνω.

Μα πέρασαν τα χρόνια μου,
φύγανε τα ρημάδια,
ερημωθήκαν τα βουνά,
χαθήκαν τα κοπάδια.

Για χρόνια μέσα στα βουνά,
πολλά έχω περάσει,
μα το μυαλό τα νοσταλγεί,
δεν λέει να τα ξεχάσει.

Όποιος δεν ξέρει από βουνά,
δεν έζησε τη φύση,
για να με νιώσει δεν μπορεί
όσο κι αν προσπαθήσει.

Αλέξανδρος Παρλάντζας,
λαϊκός ποιητής

μέλιγο=είδος ξύλου
μαργώνω=θυμώνω

Γιορτές Λόγου και Τέχνης 2017

Με μεγάλη επιτυχία και με μεγάλη παρουσία κοινού, πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση που έγινε στην Κρανιά Ελασσόνας, στις 17 Ιουνίου 2017, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του Δικτύου Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την Ανάπτυξη της Επαρχίας με τον γενικό τίτλο:

«ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2017», με τη συνεργασία του Μορφωτικού Εκπολιτιστικού Συλλόγου Κρανιάς και της τοπικής Δημοτικής Κοινότητας Κρανιάς.

Οι εκδηλώσεις αυτές, όπως και κάθε χρόνο, ήταν υπό την αιγίδα της **ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ** και με τη συνδιοργάνωση της **ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΛΑΡΙΣΑΣ**.

Ειδικότερα οι «ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2017» περιλάμβαναν: **Διημερίδα** με κεντρικό θέμα: «Γνωστοί και άγνωστοι αγωνιστές της λευτεριάς από την ευρύτερη περιοχή της Ελασσόνας» καθώς και μουσικοχορευτικές παραστάσεις.

Στην πρώτη ημέρα της Διημερίδας, που πραγματοποιήθηκε στην Κρανιά, κύριοι ομιλητές ήταν οι κ.κ.:

Κώστας Σαχινίδης, Δρα Κοινωνιολογίας, συγγραφέας, με θέμα: «Καπετάν Ελασσόνας» «Ταγματάρχης Ιωάννης Μπαλούμης (από το Πραιτώρι)»

Μπούμπας Σπύρος, εκπαιδευτικός, συγγραφέας, με θέμα: «Η Τσαριτσάνη κατά το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα και η προσφορά της στην επανάσταση του Ολύμπου του 1854 και του 1878»

Παπακωνσταντίνου Θωμάς, ιστοριοδίφης, συγγραφέας με θέμα: - «Πάνος Τζάρας (1794) και Νίκος Τζάρας (1770-1807), Πάνος Τζάρας ή Τζαρόπουλος (1803-1880) - «Οι Λιβαδιώτες αγωνιστές Γιάννης Δαμαλής, Αθανάσιος Αστερίου

Το παιδικό μουσικό συγκρότημα της Δημοτικής Κοινότητας Κρανιάς

Οι ομιλητές: Δρ Κώστας Σαχινίδης (στο κέντρο), Σπύρος Μπούμπας (δεξιά) και Θωμάς Παπακωνσταντίνου (αριστερά)

Χορευτική Ομάδα του Κέντρου Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης Επ. Ελασσόνας

Φωτορεπορτάζ: Γιάννης Κόνιαρης

Το παιδικό μουσικό συγκρότημα της Δημοτικής Κοινότητας Κρανιάς

Ο Πολιτιστικός Ποντιακός Σύλλογος Λόφου Ελασσόνας

Εκδήλωση για την παρουσίαση του βιβλίου "Λαϊκή ποίηση: Το παράδειγμα της επαρχίας Ελασσόνας"

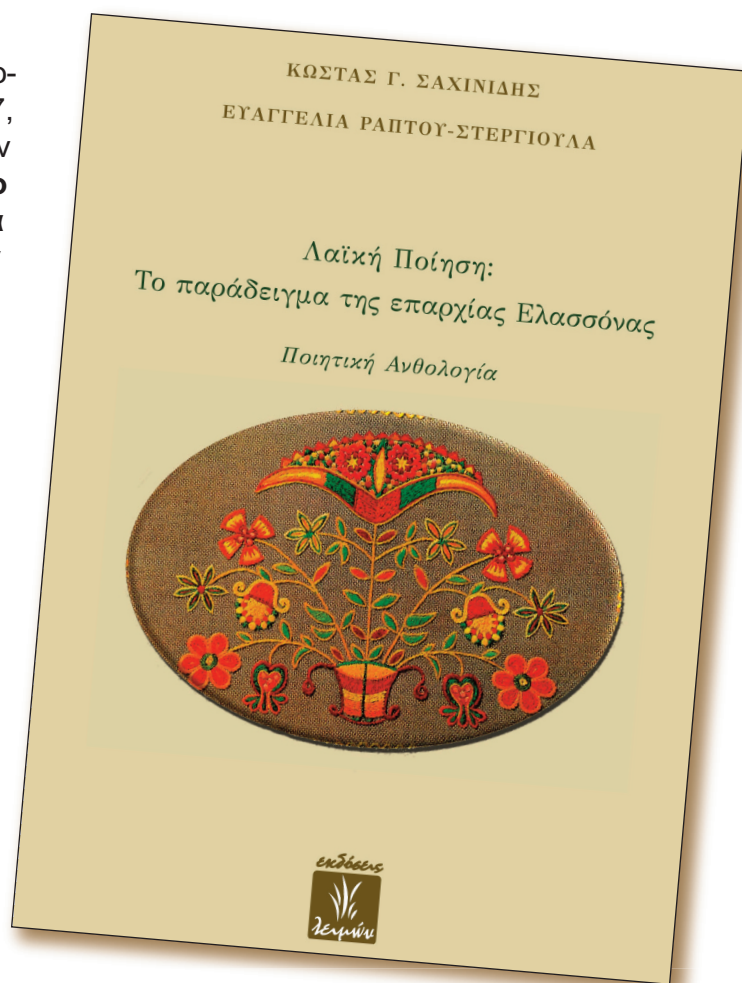
των Κώστα Γ. Σαхинίδη και Ευαγ. Ράππου-Στεργιούλα στην Αθήνα

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε στις 13 Ιουνίου 2017, στην Αθήνα, η εκδήλωση, για την παρουσίαση του βιβλίου με τίτλο "Λαϊκή ποίηση: Το παράδειγμα της επαρχίας Ελασσόνας" των Κώστα Γ. Σαхинίδη, δρ Κοινωνιολογίας και Ευαγγελίας Ράππου-Στεργιούλα, δρ Κοινωνικής Λαογραφίας.

Η εκδήλωση διοργανώθηκε από το Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας «Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης» και τις Εκδόσεις "ΛΕΙΜΩΝ" στην αίθουσα της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών" Κοινωνιολογίας.

Ειδικότερα, για το βιβλίο, μίλησαν οι κ.κ.:

• Βασίλης Φίλιας, καθηγητής Κοινωνιολογίας, πρώην

Πρύτανης του Παντείου Πανεπιστημίου

• Μιχάλης Γ. Μερακλής, ομότιμος καθηγητής Κοινωνικής Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

• Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, καθηγητής Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

• Κώστας Κονταξής, επίκουρος καθηγητής Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Απαγγελία ποιημάτων έκαναν οι: Γεωργία Ζώη, ηθοποιός, αρχιτέκτων, και ο Γιάννης Ευφραιμίδης, ηθοποιός.

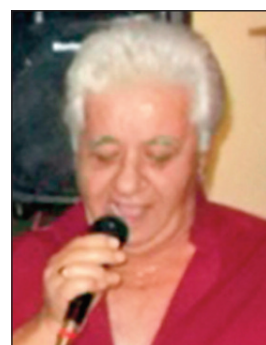
Ακολούθησε σύντομος χαιρετισμός από τους συγγραφείς του βιβλίου.

Η εκδήλωση έκλεισε με μουσικό πρόγραμμα από τον Πέτρο Μιχόπουλο, στην κιθάρα, τον Νίκο Σταυρόπουλο, στο ακορντεόν και τον Γιάννη Νικολαΐδη, στην ποντιακή λύρα.

Ποιητικές σελίδες

συνέχεια από την σελίδα 13

Θα τραγουδήσω τους Σελλούς

Θα τραγουδήσω τους Σελλούς
που ήταν στη Δωδώνη
ψηλά στο Σαραντάπορο
στ' Ολύμπου το μπαλκόνι.

Θα τραγουδήσω αθάνατους
Αζώρου και Πυθίου
που στη Δολίχη μαζεύονταν
κι είχαν το μεγαλείο.

Θα τραγουδήσω Όλυμπο
Κύφο και Χυρετίες

τη Μάλλοια, την Ολοσσών
τ' Ασκληπιού κοιτίδες.

Θα τραγουδήσω Κόνδυλο
που χάθηκε στο χρόνο
και έχουμε αναφορά
από Έλληνες και μόνο.

Θα τραγουδήσω Άργισσα
Φαλάνη, Ηλώνη και Γόννους
Θα τραγουδήσω και την Κω
που είναι απογόνοι.

Όρθη, Γυρτώνη και Μόψιον
να κάνουμε παρέα
με όλους τους φίλους Περραιβούς
που είναι απ' τη Μονδαία.

Βοήθησέ με Μούσα μου
να πω κι άλλα τραγούδια
Να ρίχνω στους προγόνους μας
με στίχους τα λουλούδια.

**Σάκης Δαρδούμπας,
Δωδωναίος**

ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΑΡΑΔΟΣΙΒΙΩΝ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ

ΑΡΑΔΟΣΙΒΙΑ 2017

23^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΟΥΣΙΚΟ-ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Με τη συνδιοργάνωση: της Περιφερειακής Ενότητας Λάρισας & της
Αντιδημαρχίας Πολιτισμού & Επιστημών του Δήμου Λαρισαίων
και από τον Δήμο Ελασσόνας

Χοροί και τραγούδια από την
ΓΕΩΡΓΙΑ-ΕΛΛΑΔΑ-ΑΛΓΕΡΙΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 Αυγούστου, ώρα 8.30 μ.μ.

Υπαίθριος χώρος του Μουσείου

Συμμετέχουν:

- Φοκλорικό Χορευτικό Συγκρότημα «ΑΒΚΗΑΖΕΤΙ» από το Kutaisi της ΓΕΩΡΓΙΑΣ
- Ο διεθνής Βέρβερους τραγουδοποιός YELAS, από την Καβυλία ΑΛΓΕΡΙΑΣ
 - Ο Κούρδος βαρύτονος ΜΕΜΟΣ ΤΣΙΑΠΑΝ
- ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΣΚΑΜΝΙΩΤΩΝ «Ο ΟΛΥΜΠΟΣ»
 - ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ «ΒΑΣΣΑΛΟΥ»
- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΑΘΥΛΑΚΚΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ

Παρουσίαση προγράμματος: ΒΙΚΥ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ, Φιλόλογος
Επιμέλεια εκδηλώσεων: ΚΩΣΤΑΣ ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ, Δρ Κοινωνιολογίας

12^η ΕΚΘΕΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ:
**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΓΑΛΑΞΙΑΣ**

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:
ΕΡΤ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΛΑΡΙΣΑΣ,
ΕΚΔΟΣΗ Ελασσόνας, ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ
Ράδιο Κιβωτός, Ράδιο Ελασσόνα, Party fm,
Δημοτικό Ραδιόφωνο Λάρισας,
Paidis.com Larissa, Larissanet